

STADSARCHEOLOGIE GENT

Gent, Watersportbaan, fietsersbrug

10 mei 2021

Archeologienota met beperkte samenstelling

Projectcode 2021E89

DEEL 2 – VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg – Team Stadsarcheologie

Publicatiedatum

10 mei 2021

Contact

Marie-Anne Bru

Marieanne.Bru@stad.gent

Tel. 09/2665772

<https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/stadsarcheologie>

Postadres

Stad Gent – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 266 57 90

Inhoud

1. Colofon	4
2. Samenvatting	5
3. Beschrijvend deel	7
3.1. Administratieve gegevens / technische fiche	7
3.2. Juridische context	7
3.3. Onderzoekskader	8
3.4. Ruimtelijke situering	8
3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	11
3.6. Archeologisch potentieel	13
3.6.1. Methode en onderzoeksvragen	13
3.6.2. Fysisch geografische situatie	13
3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	14
3.6.4. Archeologische indicatoren	14
3.6.5. Verstoringshistoriek	14
3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect	15
3.8. Datering en interpretatie van onderzocht gebied	15
3.9. Gemotiveerde verwachting	18
3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen	19
4. Relevante bibliografie	20
5. Thesaurus	21

1. Colofon

Titel: Gent, Watersportbaan, fietsersbrug

Auteurs: Marie-Anne Bru

Projectnummer: 2021E89

Opdrachtgever: Stad Gent

Projectleiding: Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog: Marie-Anne Bru, OE/ERK/Archeoloog/2015/00012

Datum: 7-10 mei 2021

Wettelijk depotnummer: D/2021/0341/11

Stad Gent – De Zwarte Doos – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg

Dulle-Grietlaan 12

9050 Gentbrugge

09/2665790

dienst.archeologie.monumenten@stad.gent

2. Samenvatting

Voor de opmaak van een aanvraag tot omgevingsvergunning voor de aanleg van een brug over de Watersportbaan, inclusief aansluitende omgevingswerken, dient een archeologienota opgemaakt te worden. De voorziene ingrepen omvatten de aanleg van een brug over de Watersportbaan die de verbinding maakt tussen het fietspad Halfweg aan de noordzijde en de Vissersdijk aan de zuidzijde. Hierbij worden naast de aanleg van de brug (landhoofden aan weerszijden) aansluitende omgevingswerken (voetpaden; fietspaden; aansluitingen riolering; ...) voorzien.

Deze archeologienota is een gedeeltelijke herneming van de archeologienota **2017F30 Voetgangers- en fietsersbrug Watersportbaan** waarvan akte is genomen. Grosso modo is het ontwerp van de brug aangepast, evenals de aansluitingen met het fietspad Halfweg en de Vissersdijk. Een deel van de huidige projectzone is aangeduid als GGA, als gevolg van het eerdere onderzoek naar het kennispotentieel van deze locatie.

De aard van de geplande bodemingrepen en de aanwezige kennis verzameld uit de cartografische en historische bronnen, maakt duidelijk dat de kans tot het aansnijden van archeologisch potentieel zeer klein is en dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Voor het project Watersportbaan, fietsersbrug werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

1. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
2. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
3. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

> Geen archeologisch erfgoed aanwezig:

Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal, de gekende sites via inventarissen en de huidige verstoringsgraad, kan geconcludeerd worden dat er GEEN archeologisch potentieel aanwezig is. Niets van de gekende gegevens wijst op de aanwezigheid van een eventuele archeologische vindplaats. De zone was steeds meersgebied langs de Leie om vervolgens in de 20ste eeuw grondig verstoord te worden bij het graven van de Watersportbaan.

> Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

3. Beschrijvend deel

3.1. Administratieve gegevens / technische fiche

Projectcode	2021E89
Locatie	Oost-Vlaanderen, Gent, Zuiderlaan, Noorderlaan, Watersportbaan
Kadaster/Afdeling/Sectie/ Percelen	Afd. 9, Sectie B, openbaar domein + delen van 516a, 565x, 565g, 538a, 661w1, 538a, 661x2, 661t2, 658/2m2, 658/2l2, 640c, 658/2b2
Kadasterplan	Zie figuur 2
Topografische kaart	Zie figuur 4
Bounding Box	(102457,193498); (102667,193498); (102457,193239); (102667,193239)
Onderdeel Archeologische zone	nee
Onderdeel GGA	deels
Grootte percelen:	306.733 m ²
Grootte projectgebied	11.262 m ²
Reden van de ingreep:	Aanleg brug over Watersportbaan inclusief aansluitende omgevingswerken
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal)

3.2. Juridische context

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande vraag tot omgevingsvergunning, van een publiekrechtelijke aanvrager, voor werken BUITEN de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in zone voor recreatie en natuurgebied. Het betreft hier dus een zone waarbij de totale oppervlakte van de percelen 3000 m² of meer beslaat en de ingreep minimaal 1000 m².

De oppervlakte van het totale plangebied in kwestie bedraagt 306.733 m².

De voorziene ingreep beslaat 11.262 m², vandaar is men verplicht een archeologienota waarvan akte is genomen, toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

3.3. Onderzoekskader

Aanleiding van dit bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsvergunning voor de aanleg van een brug over de Watersportbaan die de verbinding maakt tussen het fietspad Halfweg aan de noordzijde en de Vissersdijk aan de zuidzijde. Hierbij worden naast de aanleg van de brug (landhoofden aan weerszijden) aansluitende omgevingswerken (voetpaden; fietspaden; aansluitingen riolering; ...) voorzien.

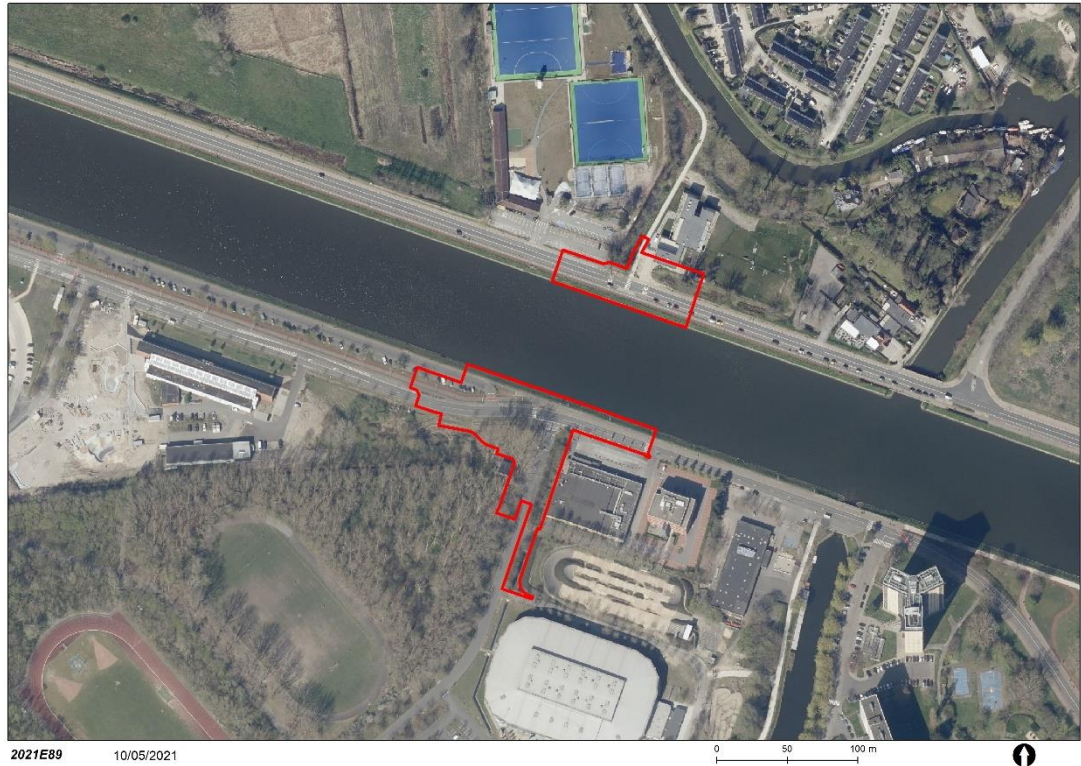
Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte is genomen en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologische vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Deze archeologienota is een gedeeltelijke herneming van de archeologienota **2017F30 Voetgangers- en fietsersbrug Watersportbaan** waarvan akte is genomen. Grosso modo is het ontwerp van de brug aangepast, evenals de aansluitingen met het fietspad Halfweg en de Vissersdijk. Een deel van de huidige projectzone is aangeduid als GGA, als gevolg van het eerdere onderzoek naar het kennispotentieel van deze locatie.

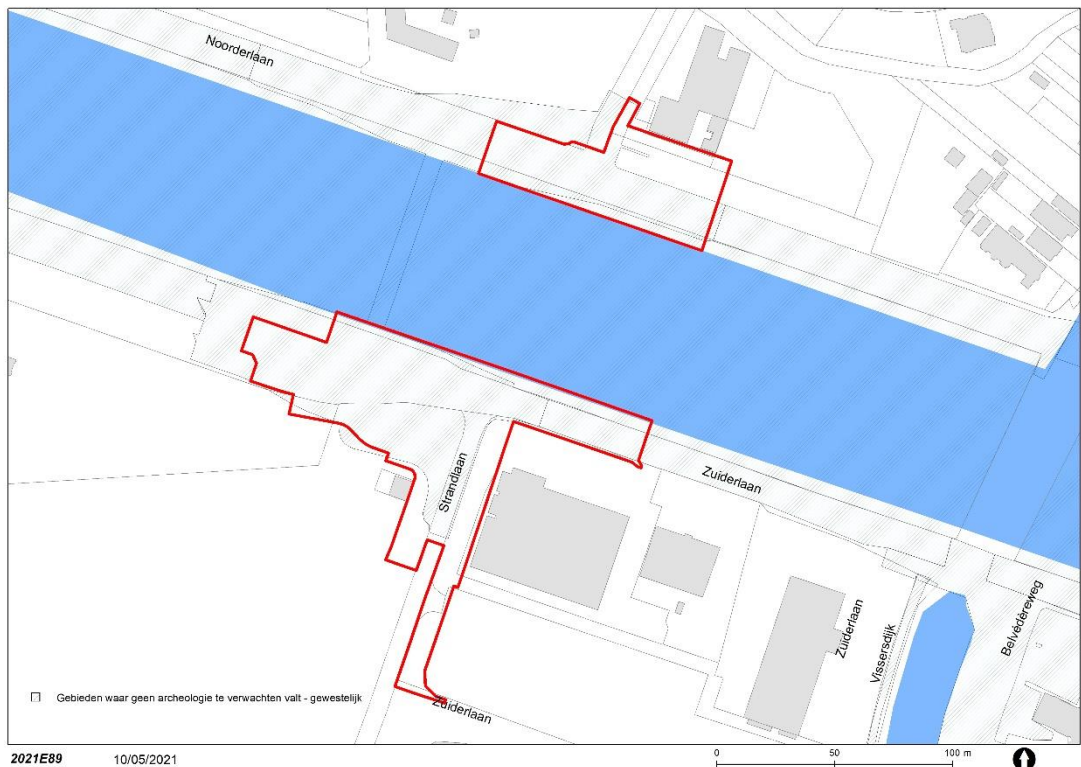
Het projectgebied wordt gekenmerkt door zijn ligging in het zuidwesten van Gent. Het project van de brug over de Watersportbaan verbindt de Zuiderlaan en Noorderlaan, beide langs de Watersportbaan, met elkaar.

3.4. Ruimtelijke situering

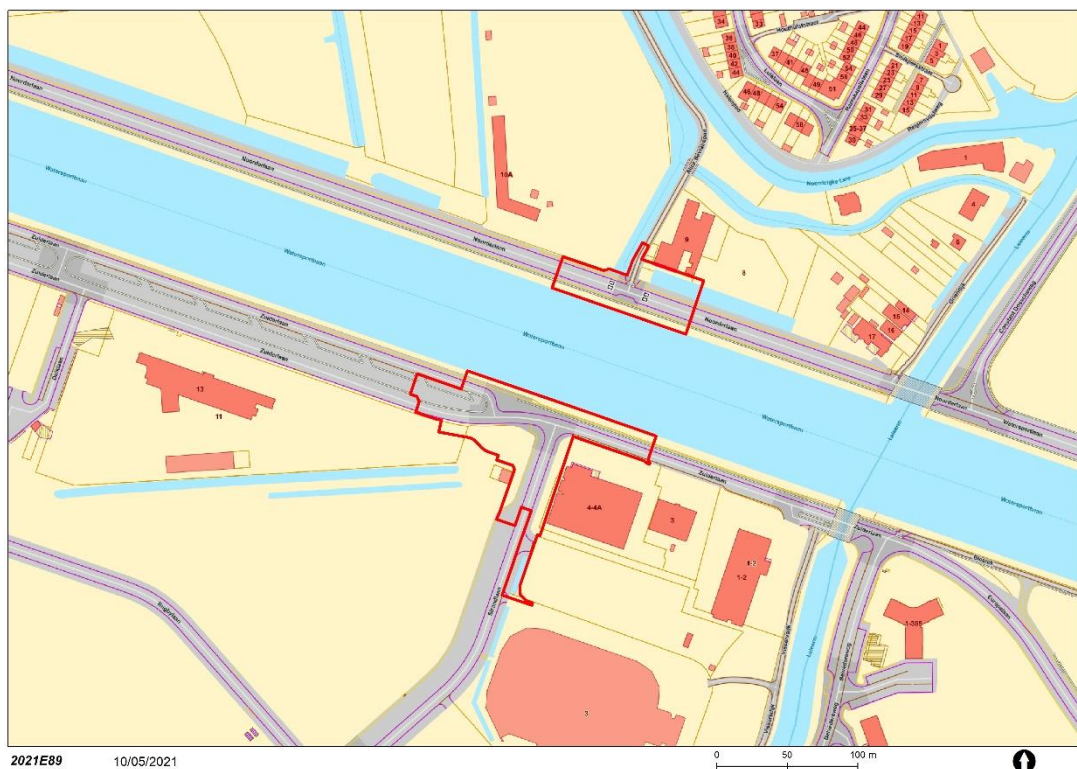
De projectzone van de fietsersbrug over de Watersportbaan (kad. Afd. 9, Sectie B, openbaar domein + delen van 516a, 565x, 565g, 538a, 661w1, 538a, 661x2, 661t2, 658/2m2, 658/2l2, 640c, 658/2b2) situeert zich ten zuidwesten van het historische centrum van Gent. De brug verbindt de Noorder- en Zuiderlaan, beide langs de Watersportbaan, met elkaar. Het projectgebied omvat tevens de herinrichting van de directe omgeving van beide bruggenhoofden. De totale som van het projectgebied waarop de geplande werken van toepassing zijn, bedraagt 11.262 m². Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in een zone voor recreatie en natuurgebied.

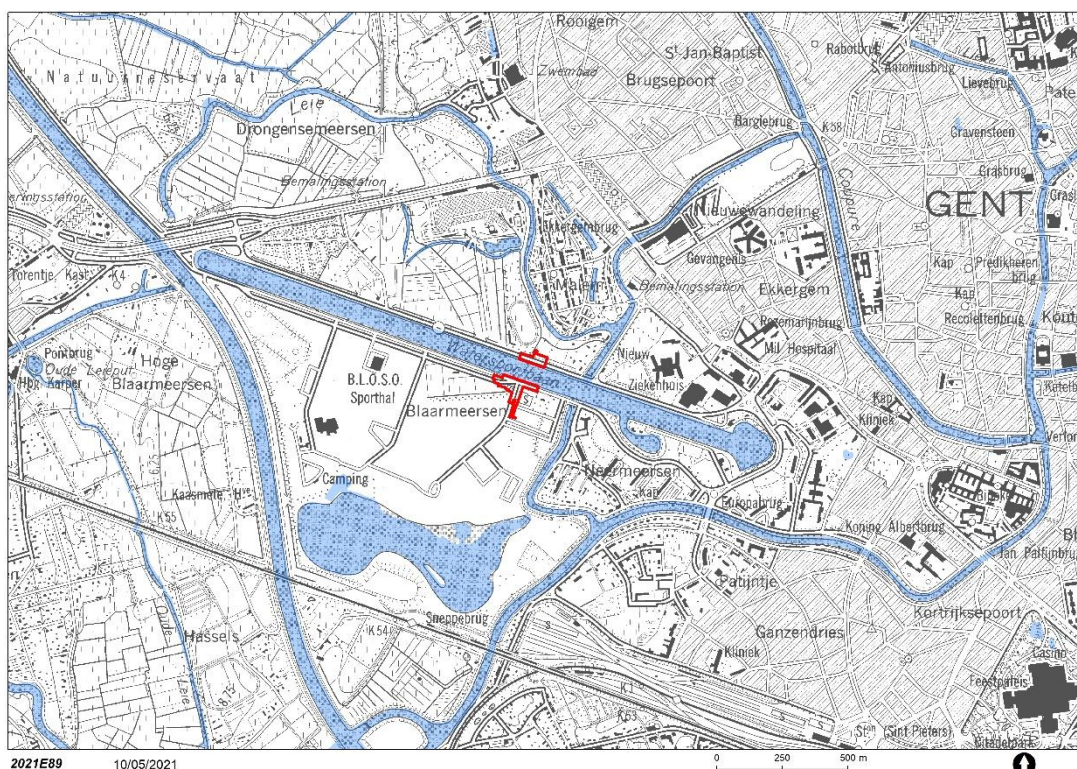
Figuur 1: Situering projectzone op de recente orthofoto (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 2: Situering projectgebied op het hedendaags kadaster met aanduiding van de delen die als GGA aangeduid zijn (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 3: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 4: Situering projectgebied op de Topografische kaart 1981 (NGI en AGIV)

3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

> Brug

In functie van de Westerringspoorfietsroute wordt een fietsers- en voetgangersbrug over de Watersportbaan voorzien. Deze brug maakt de verbinding tussen het fietspad Halfweg aan de noordzijde en, via de Blaarmeersen, de Vissersdijk aan de zuidzijde, en kruist met een lichte schuinde de Watersportbaan.

De brug zelf is een stalen brug met een grote middenoverspanning van 78 m over de Watersportbaan. De hoofddraagstructuur bestaat uit schuin geplaatste, boogvormige platen die zijn uitgesneden om de transparantie van de brug te vergroten. Ter hoogte van het midden van de overspanning zijn de bogen 3 m hoger dan het loopvlak, ter hoogte van de steunpunten langs de rand van de Watersportbaan zijn deze tot het minimum herleid. De breedte van de brug tussen de leuning bedraagt 7,40 m. Langs weerszijden wordt een langse goot voorzien van 0,20 m, en een voetpad van 1,50 m. Centraal wordt een fietsloper voorzien van 4,00 m breed.

De vrije hoogte boven de Watersportbaan bedraagt minimaal 3,00 m ten opzichte van het normaal waterpeil van +5,61 m T.A.W., en neemt geleidelijk af tot minimaal 2,50 m aan de uiteinden.

Aan de randen van de Watersportbaan worden stalen pijlers voorzien. Voorbij de pijlers is langs weerszijden nog een kleine overspanning voorzien in de brug, die de aansluiting maakt met het landhoofd, en het talud en de Finse piste overbrugt.

> Wegaanleg

De Finse piste rond de Watersportbaan loopt door onder de brug, zodat een ongelijkgrondse kruising tussen fietsers en lopers mogelijk is. De Finse piste loopt in het talud met een helling van 5 % naar beneden om onder de brug door te kunnen. Ze is 1,50 m breed, en wordt aangelegd in boomschors. Onder de brug is een minimale vrije hoogte van 2,50 m voorzien.

Onder de brug worden de taluds voorzien met een baksteenbekleding. Deze baksteenbekleding wordt ook buiten de brugprojectie doorgetrokken ter hoogte van het landhoofd, maar met verbrede, groene voegen. Buiten deze zone worden volledig groene taluds voorzien. Aan de Noorderlaan is dit een natuurlijk talud onder 8/4 of flauwer; aan de Zuiderlaan zal dit een verstevigd talud met geogrids zijn om een steilere helling (tot 70°) te kunnen realiseren.

De fietssnelweg kruist de Noorderlaan tussen de brug en fietspad Halfweg. De fietssnelweg heeft voorrang ten opzichte van het kruisende verkeer met de Noorderlaan. Om dit te accentueren en zo veilig mogelijk in te richten, wordt de oversteekzone ingericht als een plateau in geveegd beton. De Noorderlaan zelf wordt binnen het projectgebied versmald tot 6,10 m en het langsparkeren verdwijnt. De vrijgekomen ruimte wordt gebruikt om de Finse piste in het talud te kunnen laten dalen tot onder de brug, en fietspad en voetpad langs de zijde van de Watersportbaan te verbreden. De langse fietspaden aan de Noorderlaan worden voorzien in rode asfalt, de voetpaden in betonstraatstenen.

Aan de Zuiderlaan wordt de oversteek gelijkaardig ingericht. Hier wordt gekozen voor een zacht plateau omwille van de aanwezigheid van busverbindingen van De Lijn. De Strandlaan in de Blaarmeersen wordt afgebogen om de aansluiting op de Zuiderlaan weg van de oversteek te krijgen. De Strandlaan wordt omgevormd tot in- en uitgang. Hiervoor wordt op de Zuiderlaan een linksafstrook voorzien. Ook de uitrit van de parallelweg met parkeerzones wordt opgeschoven, weg

van de oversteek. Hierdoor verdwijnt het eerste vak met tien dwarse parkeerplaatsen. De voetgangersverbindingen van de parkeerzone naar de zone van de brug blijft behouden. De voetgangersoversteek van de parkeerzone naar de Blaarmeersen wordt opgeschoven richting parkeerzone. Het aansluitende voetpad in de Blaarmeersen wordt voorzien in halfverharding.

Ter hoogte van de oversteek wordt een verharde zone met fietsenstallingen voorzien. De langse fietspaden aan de Zuiderlaan worden voorzien in rode asfalt, de voetpaden in betonstraatstenen. De drinkfontein wordt verplaatst en vernieuwd, maar blijft in de oksel van de aansluiting van de parallelweg.

In het domein van de Blaarmeersen wordt het Westerringspoorfietspad doorgetrokken tussen de bomen langs de Strandlaan en de perceelsgrens van de Basic Fit. Het maaiveld ligt hier verdiept, zodat het fietspad voornamelijk in ophoging wordt aangelegd, en de wortels van de bestaande bomen zo veel mogelijk gevrijwaard blijven.

Ter hoogte van de BMX-piste komt het fietspad op de plaats van het huidige buffervolume te liggen. De buffer zal worden vervangen door een ondergrondse buis. Om de voorgeschreven afstanden voor obstakels ten opzichte van fietssnelwegen te kunnen respecteren, zal de bestaande afsluiting van de BMX-piste naar achter worden opgeschoven. Voorbij de BMX-piste wordt aangesloten op de bestaande weg, die de verbinding maakt naar de Visserdijk.

> Afwatering en riolering

De brug is voorzien van langse goten langs weerszijden van het dek. Deze voeren het water af naar de oevers van de Watersportbaan, waar het water via een slikker en afwateringsbuis in de Watersportbaan zal worden geloosd. In de Noorderlaan zal de afwatering van de heraangelegde wegenis worden afgekoppeld en aangesloten op een nieuwe, infiltrerende rioleringsbuis met drempel en terugslagklep richting de langsgracht in beheer van de Watering der Assels. Voor de verlegde Strandlaan wordt een infiltrerende rioleringsbuis voorzien als nieuwe riolering, met een overloop naar de riolering van de Zuiderlaan. In de Zuiderlaan wordt de bestaande riolering verplaatst omwille van de bouwput voor het landhoofd van de brug. De heraangelegde wegenis zal op deze verplaatste riolering aansluiten. Het fietspad in de Blaarmeersen zal afwateren in de naastgelegen groenzone, waar het water kan infiltreren.

> Grondverzet

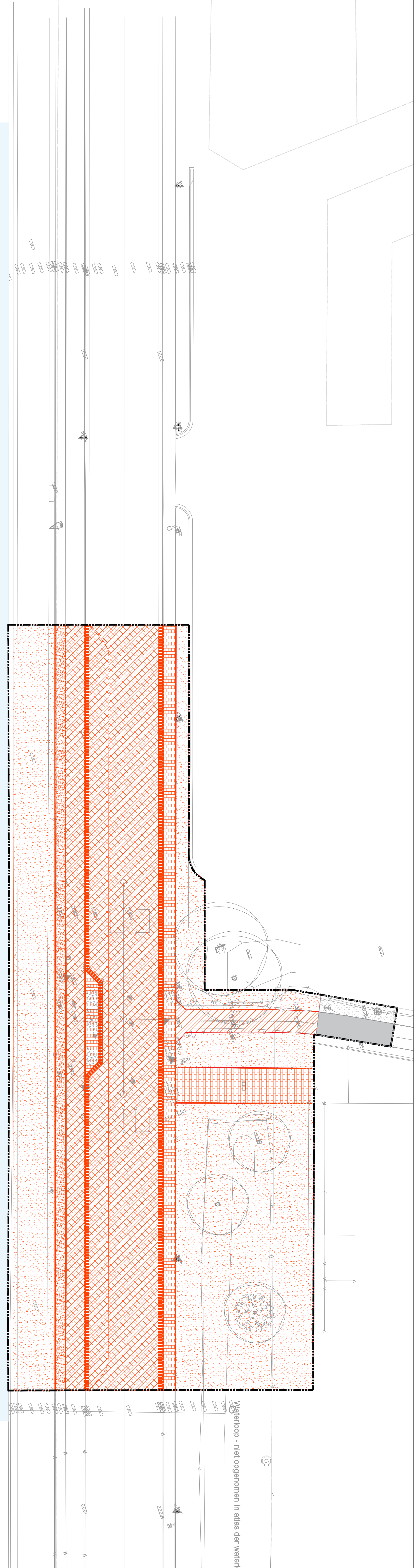
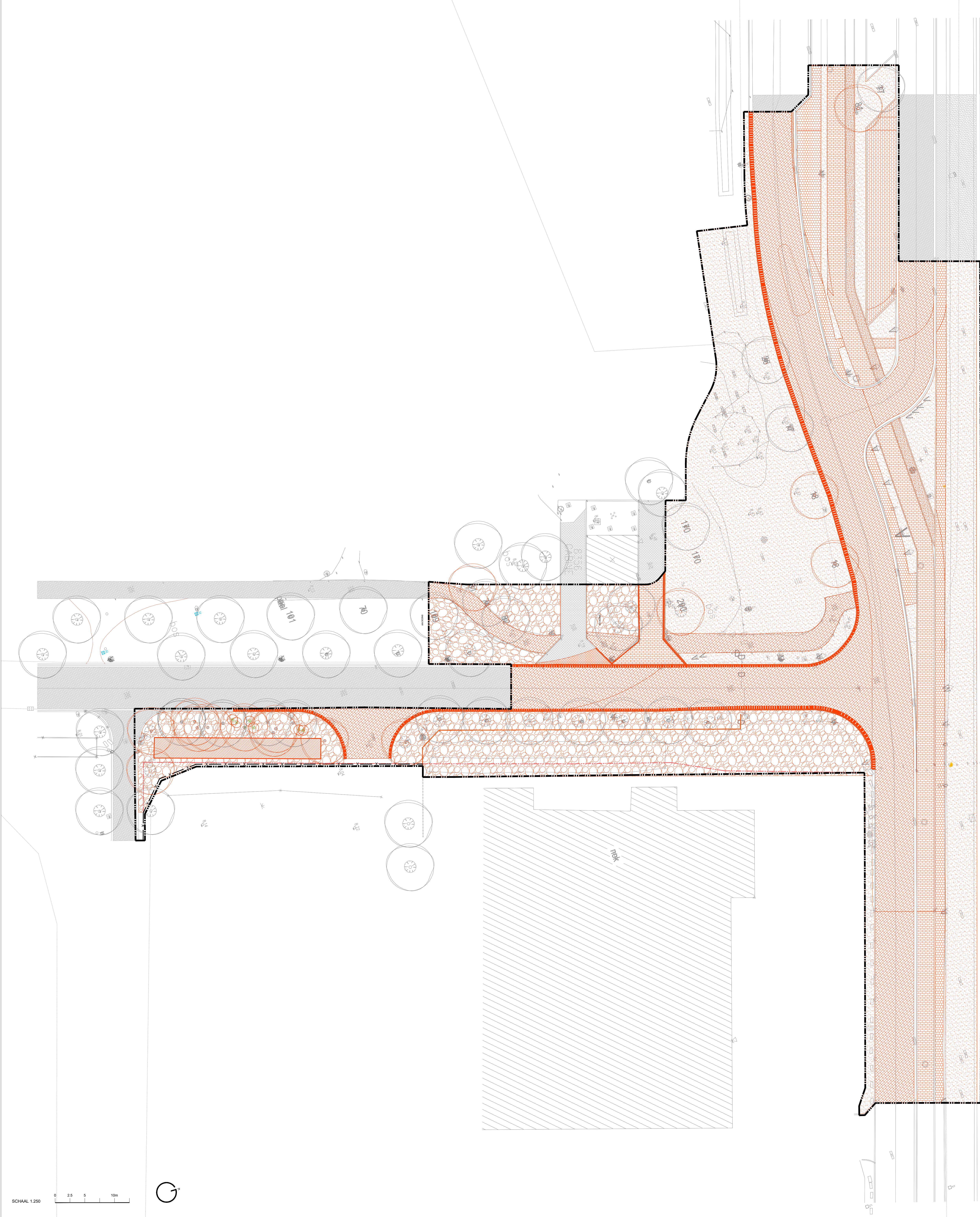
Langs beide zijden van de Watersportbaan zal een uitgraving tot op niveau +3,00 m T.A.W. gebeuren in functie van de landhoofden voor de brug.

Kant Zuiderlaan zal er verder een uitgraving tot op niveau +5,50 m T.A.W. nodig zijn langs weerszijden van het landhoofd voor de aanleg van de verstevigde groene taluds.

Onder de rijweg wordt er nieuwe riolering voorzien, met uitgraving tot niveau +5,50 m T.A.W., zowel onder de Zuiderlaan als onder de verlegde Strandlaan.

Kant Noorderlaan beperken de uitgravingen zich verder tot de aanleg van de riolering, tot op niveau +6.00 m T.A.W. De nieuwe wegenis komt hoger dan de bestaande, bijgevolg is er voor de wegeniswerken zelf geen uitgraving nodig dieper dan de bestaande wegwakker

Plannen bestaande toestand, ontwerpplannen en dwarsdoorsneden (Stad Gent)

- AFBRAAK**
- LEGENDE
- perceelgrens
 - projectgrens
 - asfalt - gemotoriseerd verkeer
 - asfalt - niet gemotoriseerd verkeer
 - ongewapend beton
 - betonstraatstenen - voorpad
 - rode betonstraatstenen - fietspad
 - grijze betonstraatstenen - voorpad
 - rode betonstraatstenen
 - grijze betonstraatstenen
 - finis plak
 - halfverharding - steenslag
 - boomstam
 - gras
 - inspectiepunt (te bekijken met beheerder)
 - betondijk
 - bovengrondse elektrische kabels
 - verlichtingspaal
 - hekwerk
 - te verwijderen boom
 - houtschutten
 - grasveld
 - watersprong uitbekleedt met folie

PROVINCIE

GEMEENTE

LIGGING

OPDRACHTGEVER

ONTWERPER

PROJECTLEIDER

TECHNIKEN

VARIABEL 1

VARIABEL 2

VARIABEL 3

Gemeente

Zuiderlaan / Noorderlaan
9000 Gent

Stad Gent

OMGEVING n.v.a. www.omgeving.be
Uitsluitend 360
2500 Antwerpen-Berchem
tel +32 3 448 22 72

NEY + Partners B.V. www.ney.be
Tehelpsteunweg 181
1170 Brussel
tel +32 2 643 21 80

Steven Petit
Projectleider omgevingsaanleg

3

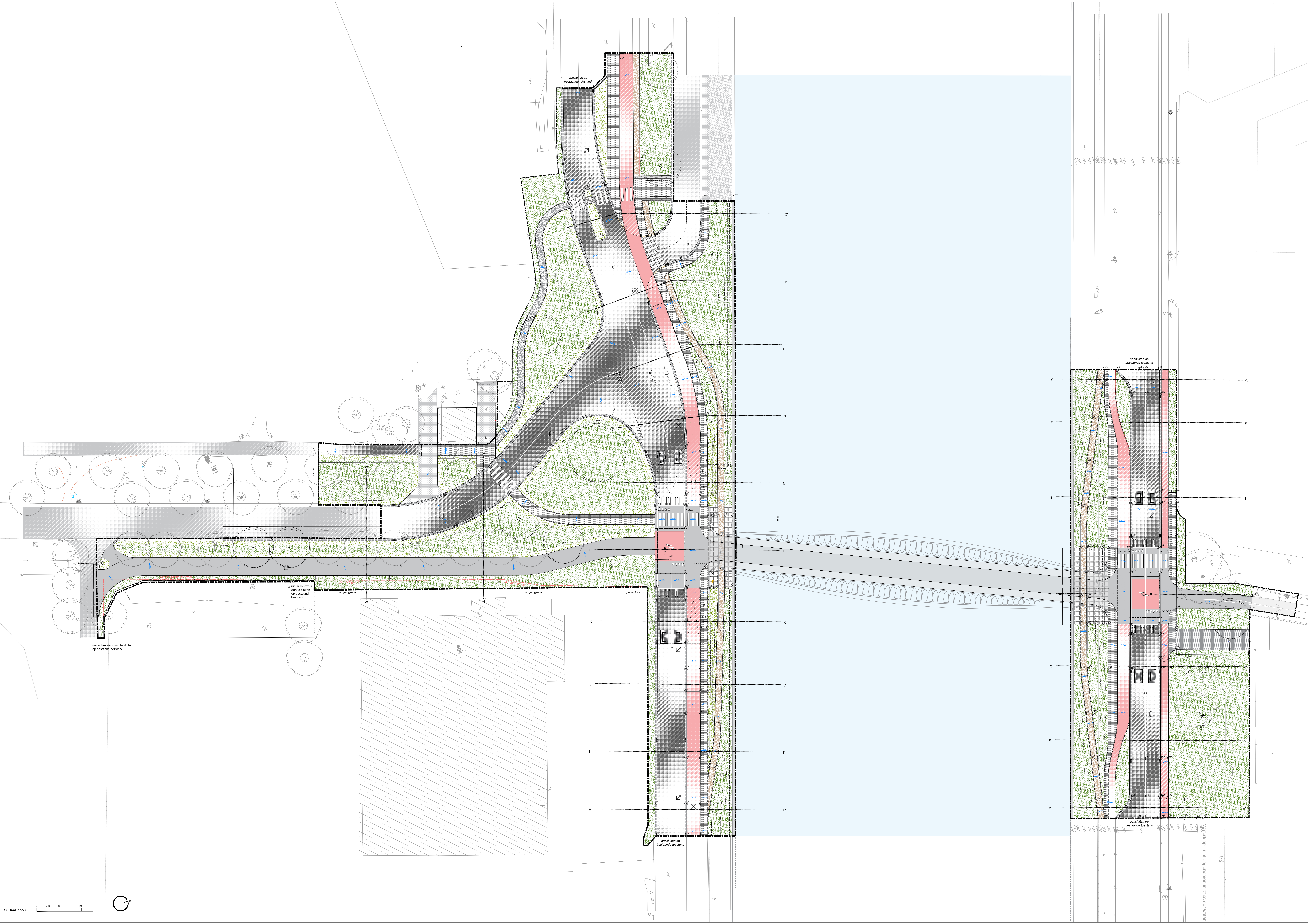
1250

VOORONTWERP

AFBRAAKPLAN
BOVENBOUW

18158_PL_005_voorontwerp.dwg

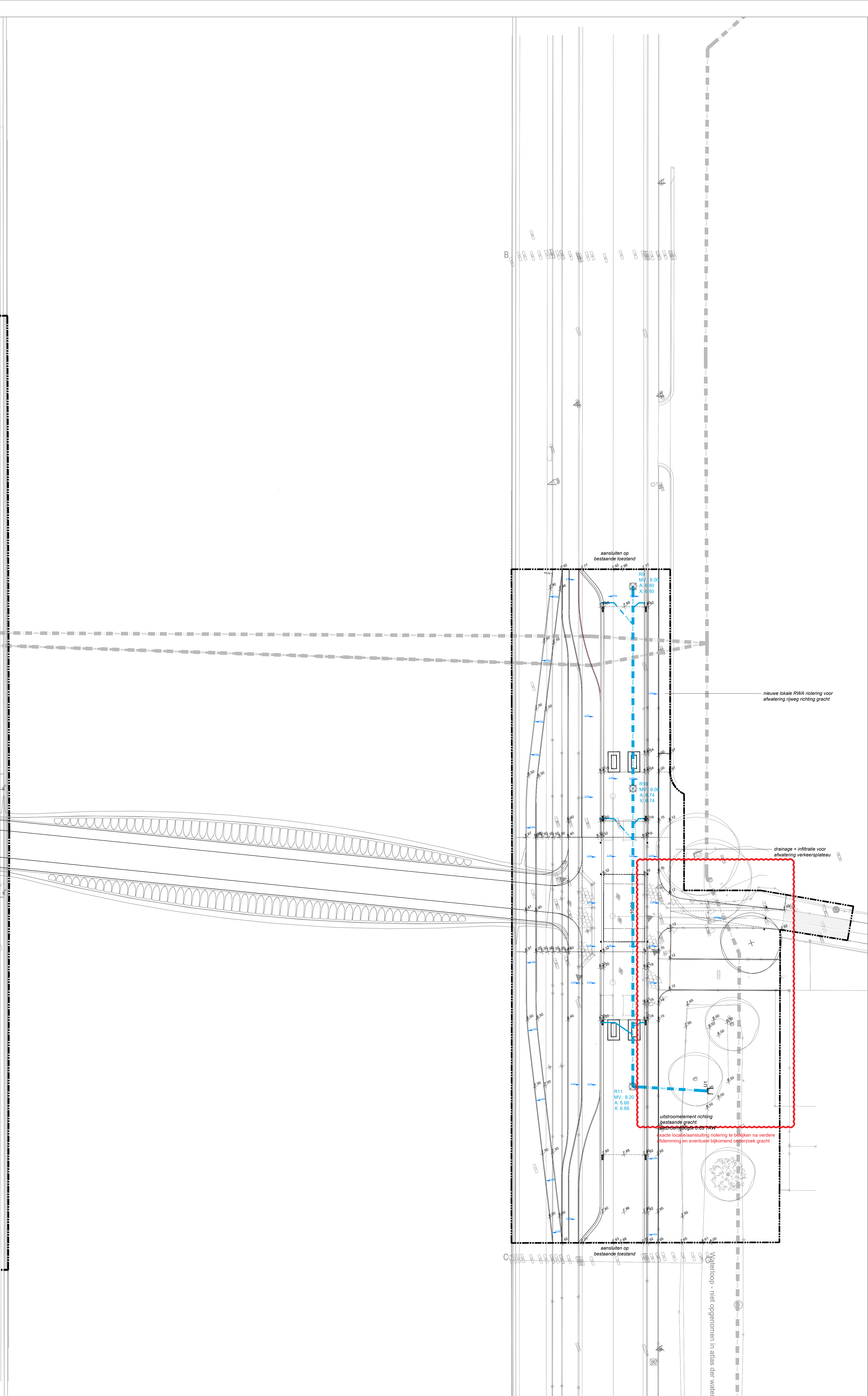
	datum	tekenaar	assistent	
GETEKEND	21/01/2020	KEFA	Voorontwerp	
GERWILGD	A	30/01/2020	KEFA	Update voorontwerp na feedback Stad Gent 23/01/2020
	B	22/04/2020	KEFA	voortontwerp-revisie a
	C			
	D			
	E			
	F			
	G			

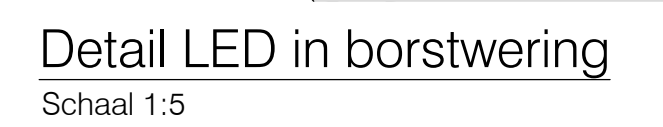

BOVENBOUW

- LEGENDE
- projectgrens
 - bestaande roolijn
 - perceelgrens basic fit
 - asfalt
 - omgeving beton (fietspad)
 - rode asfalt - fietspad
 - rode coating - fietspad
 - betonzaaiertoren, 22 x 22 x 8 cm, hufkensverband - voetpad
 - betonzaaiertoren, 22 x 22 x 10 cm, hufkensverband - voetpad overrijbaar
 - balakken - talud onder brug (af te stemmen met Sted Gent)
 - gewapende grondconstructie - talud versterking (typeketal nog op te maken)
 - halfverharding - boomstompen Finsse piste
 - halfverharding - split
 - boordstien type 1A
 - boordstien type 1D1
 - goot type 1E1
 - antiparkingspaal
 - verlichtingsmast (af te stemmen met Sted Gent)
 - hekwerk
 - stijp (bussen fietspad en voetpad)
 - inspectiepunt (onderbouwplan op te maken)
 - huisschakelpunt (onderbouwplan op te maken)
 - straatkolk
 - hoogtepunt bestaand
 - hoogtepunt nieuw
 - te roeien boom
 - bestaande boom
 - nieuwe boom
 - extensief beheerd grasveld
 - intensief beheerd grasveld
 - zone fietsen op brug (idem kleur fietspaden omringingsaanleg + vligtag)
 - zone voetgangers op brug (idem kleur voetpaden omringingsaanleg + vligtag)
 - waterleiding
 - gaskleiding
 - elektrischeleiding
 - ruisleiding - telecomunicatie
 - roering

PROVINCIE	Provincie
GEMEENTE	Gemeente
LIGGING	Zuiderlaan / Noorderlaan 8000 Gent
OPDRACHTGEVER	Sted Gent
ONTWERPER	OMGEVING vzw www.omgeving.be Uitsluitingswet 360 2000 Antwerpen-Berchem tel +32 3 488 22 72
PROJECTLEIDER	Steen Peet Projectleider omgevingsaanleg
TECHNIEKEN	
VARIABEL 1	
VARIABEL 2	
VARIABEL 3	
VOORONTWERP	
BOVENBOUW	
18158_PL_005_voorontwerp.dwg	
datum	18/01/2020
interner	KEFA
aanl	voorontwerp
GETEKEND	21/01/2020 KEFA voorontwerp
GERWILGD	30/01/2020 KEFA Update voorontwerp na feedback Sted Gent 23/01/2020
B	18/06/2020 KEFA voorontwerp-revisie c
C	11/02/2021 KEFA aanpassing netwerk strandaan
D	
E	
F	
G	

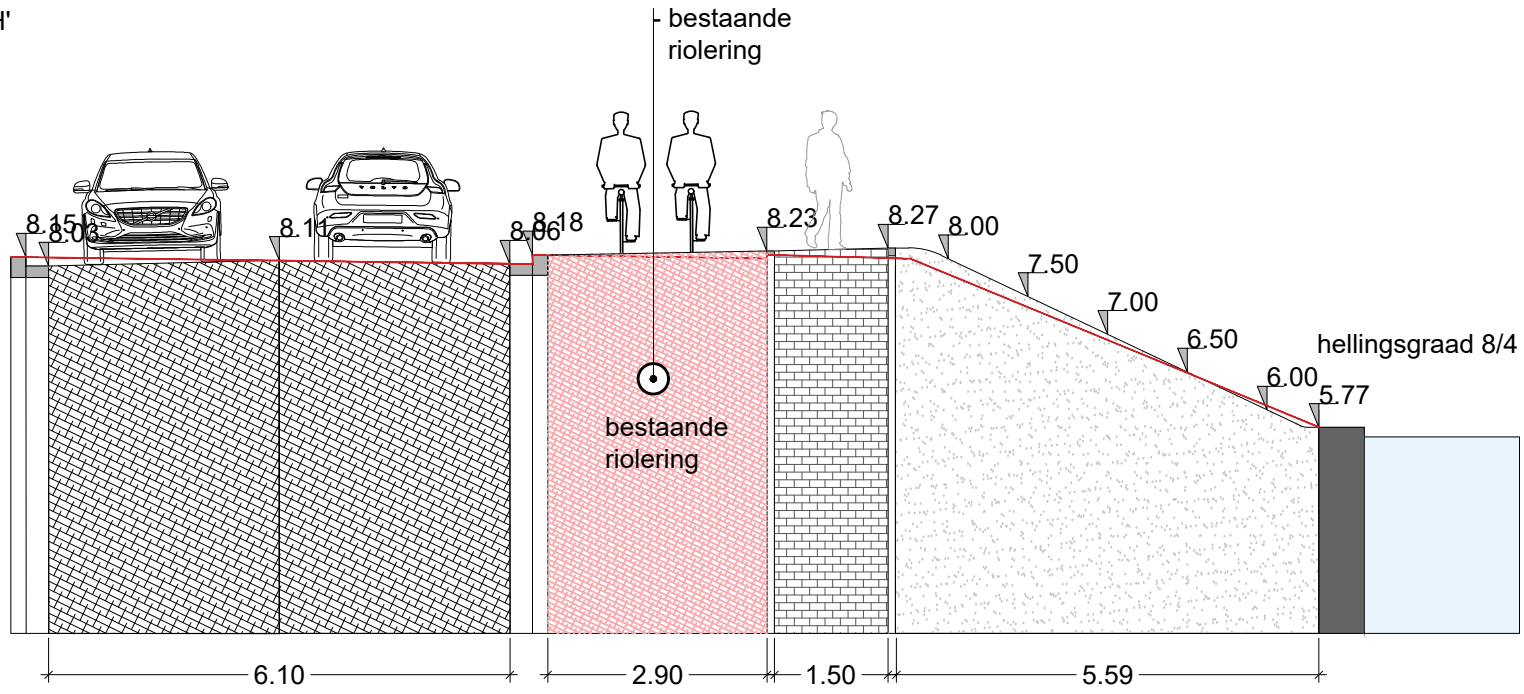

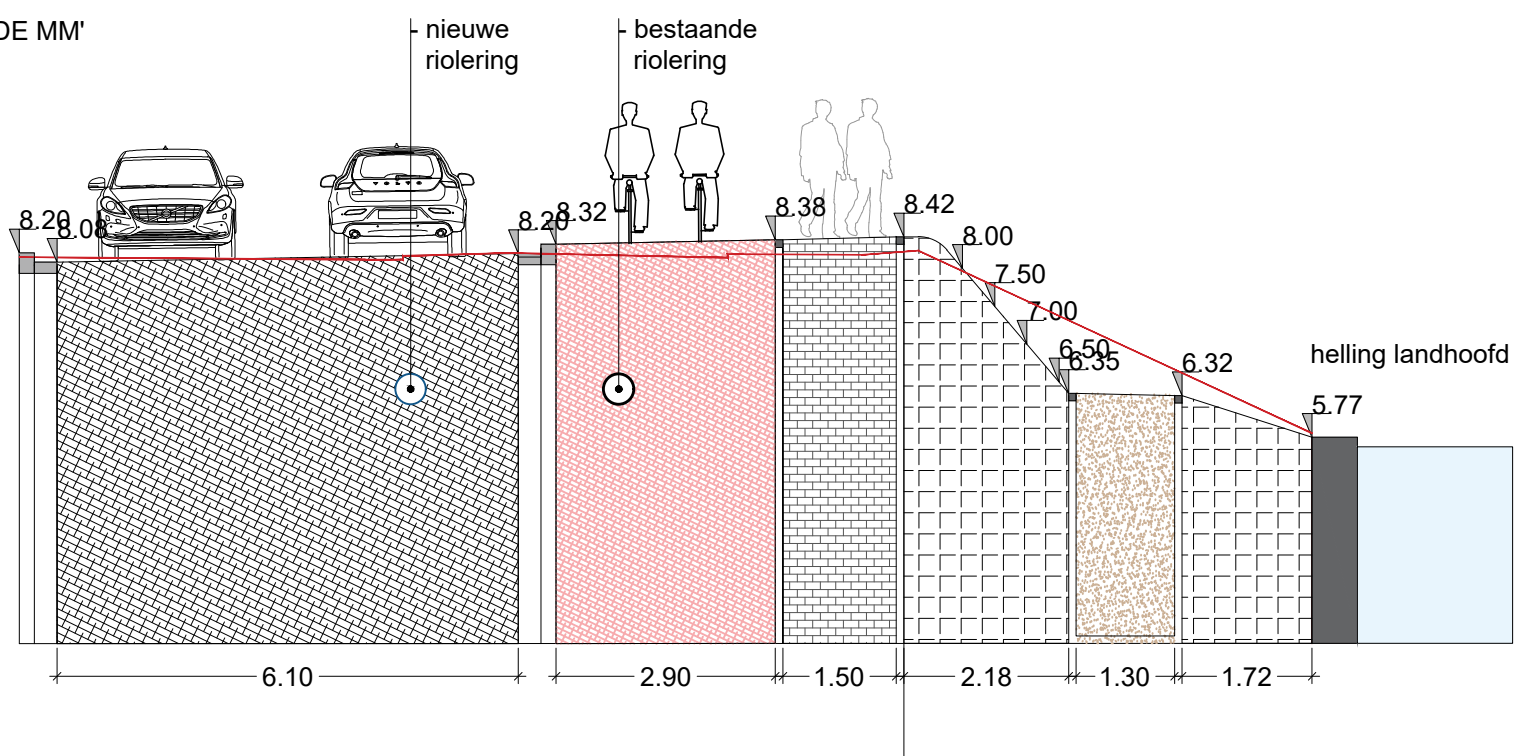
WIJZIGINGEN	DATUM	INDEX	TEK.
			
STRUCTUUR en ARCHITECT			
NEY & PARTNERS n.v.		tel :	+32/2.643.21.80
Terhulpesteenweg, 181		fax :	+32/2.643.21.90
OMGEVINGSANLEG			
OMGEVING		tel :	+32 3 448 22 72
Uitbreidingsstraat 390		2600 Antwerpen	
BOUWHEER			
Stad Gent		9000 Gent	
Botermarkt 1			
LIGGING			
Zuidlerlaan / Noorderlaan			
9000 Gent			
Datum: 14.04.2021		design : Laurent Ney	
		drawing : KTT	

ZUIDERLAAN

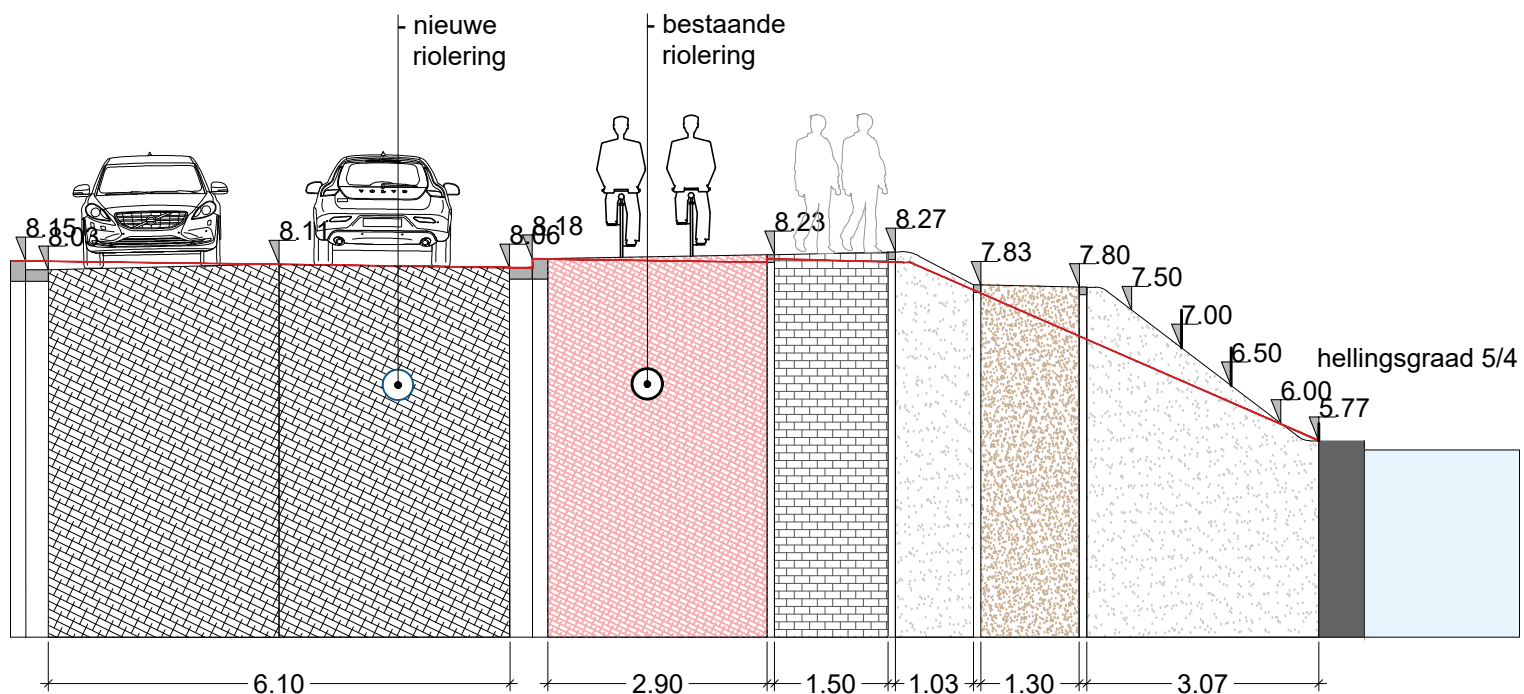
SNEDE HH'

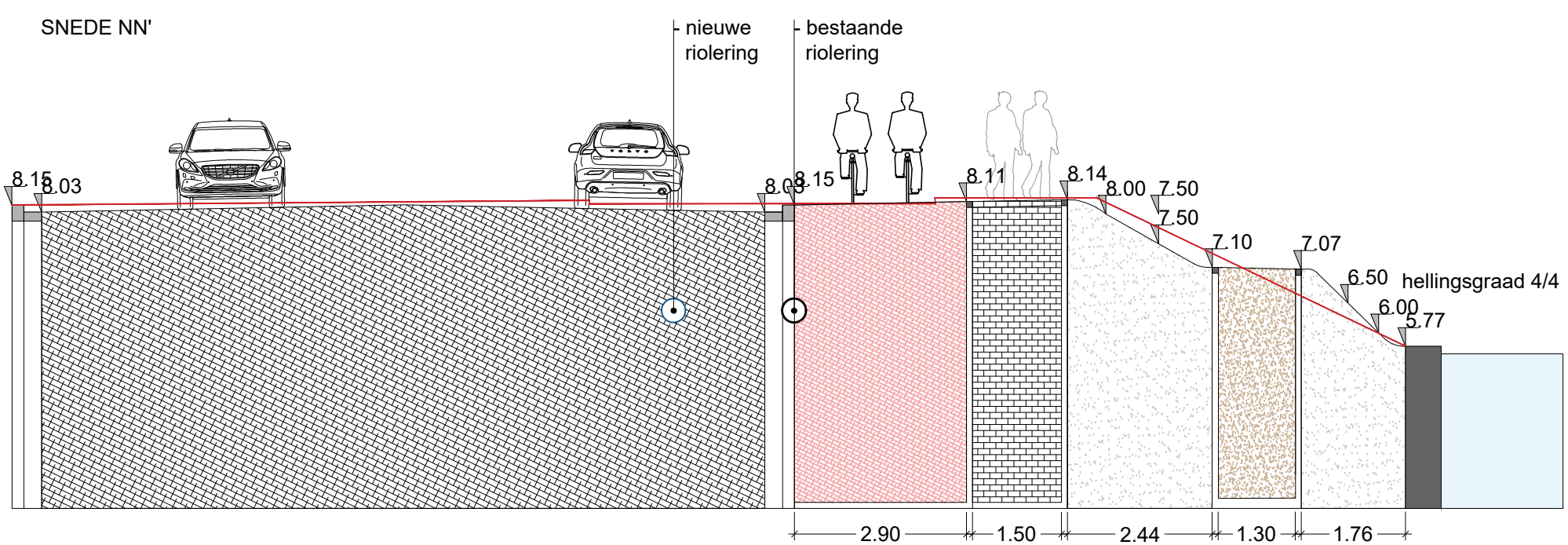
SNEDE MM'

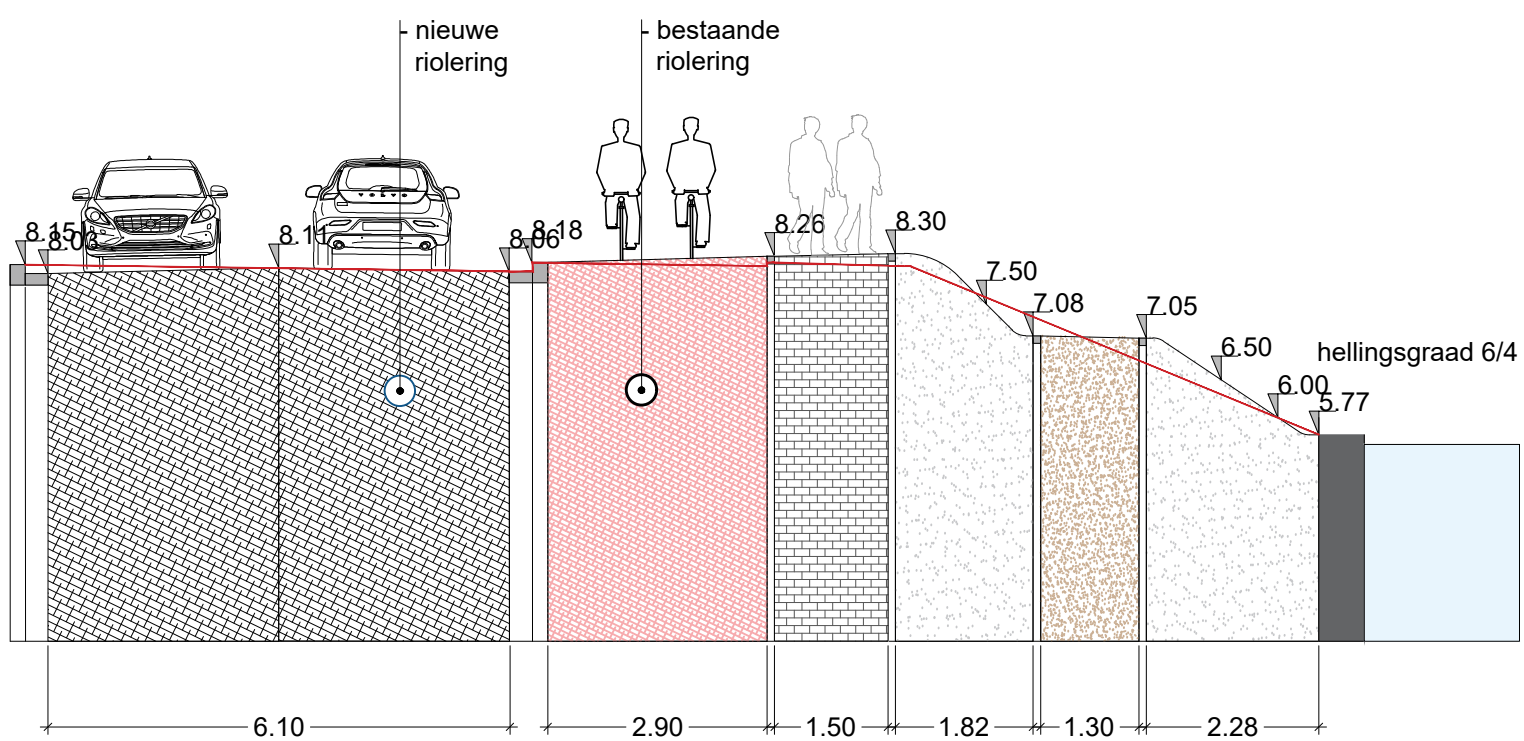
SNEDE II'

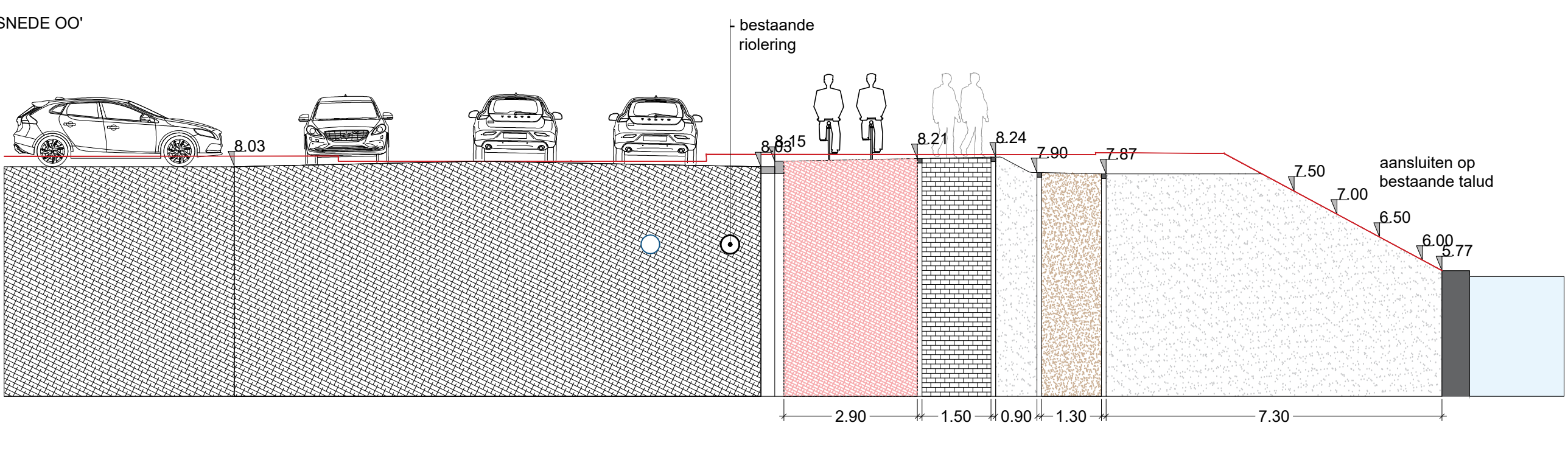
SNEDE NN'

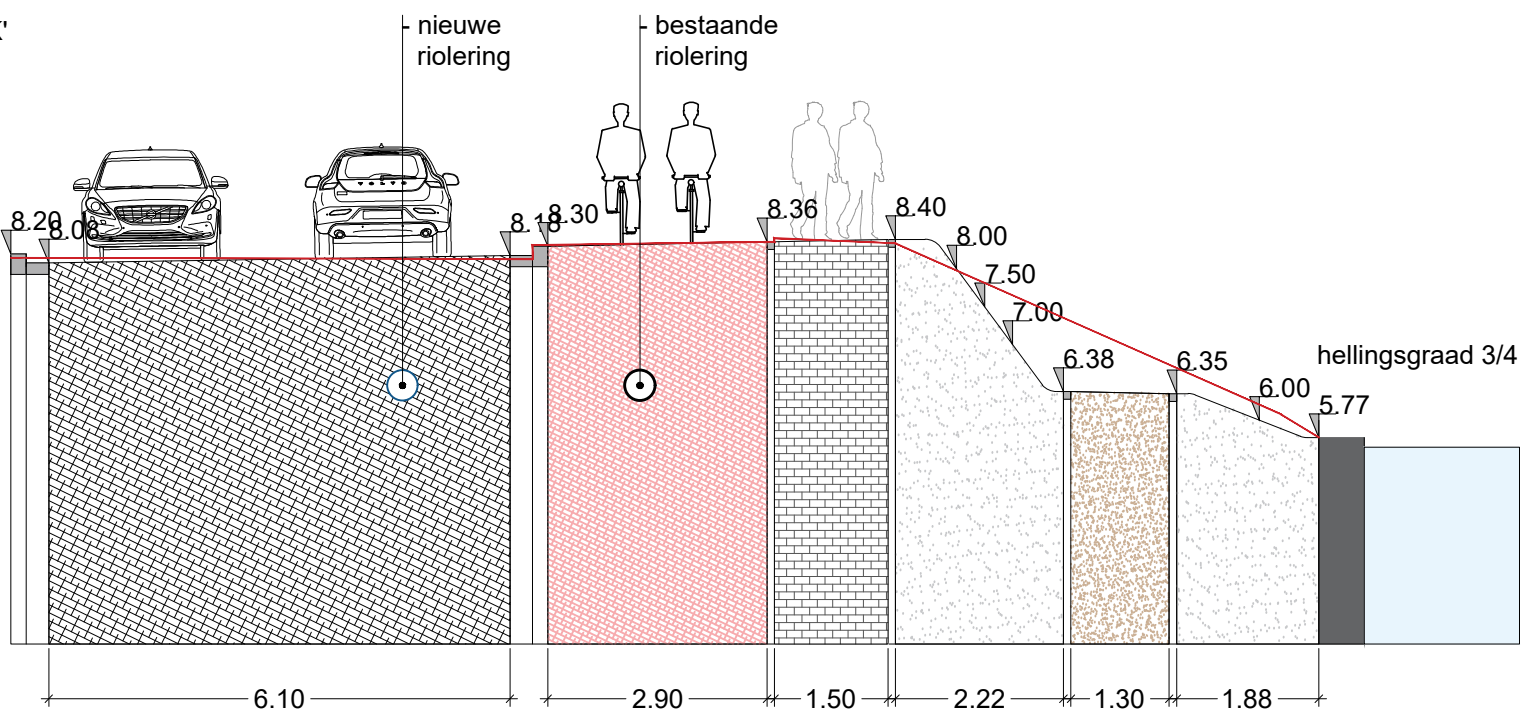
SNEDE JJ'

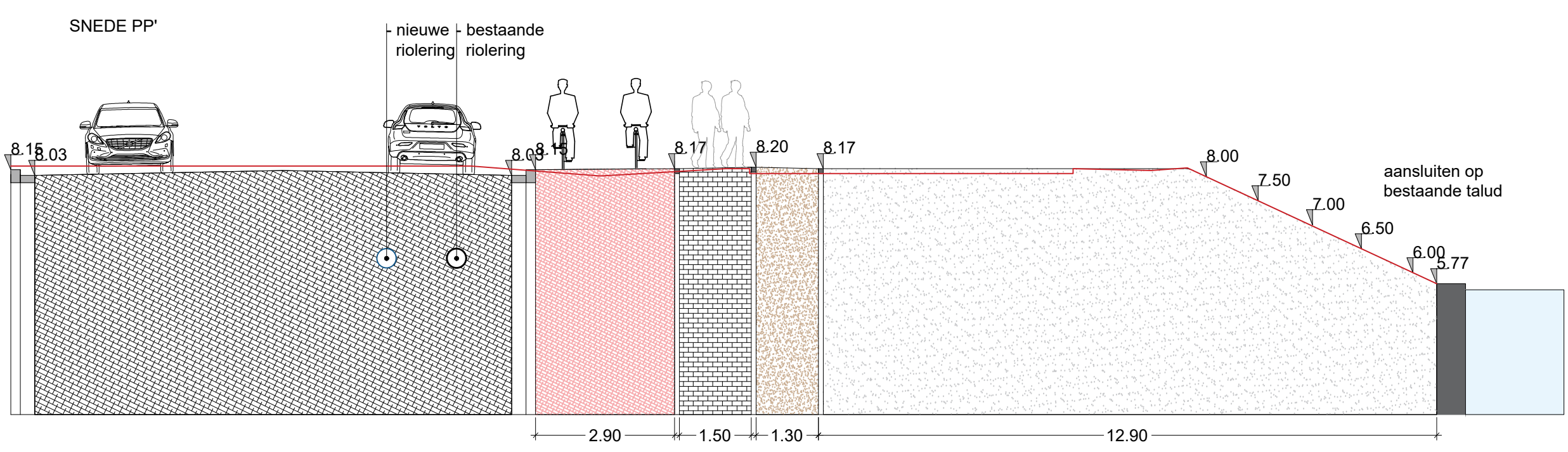
SNEDE OO'

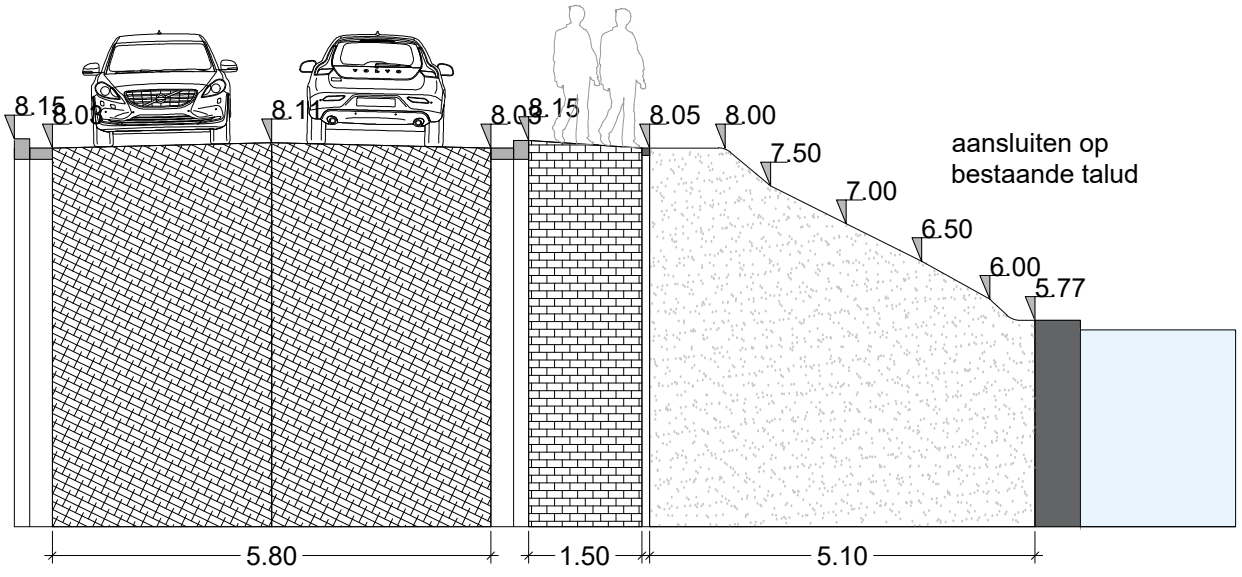
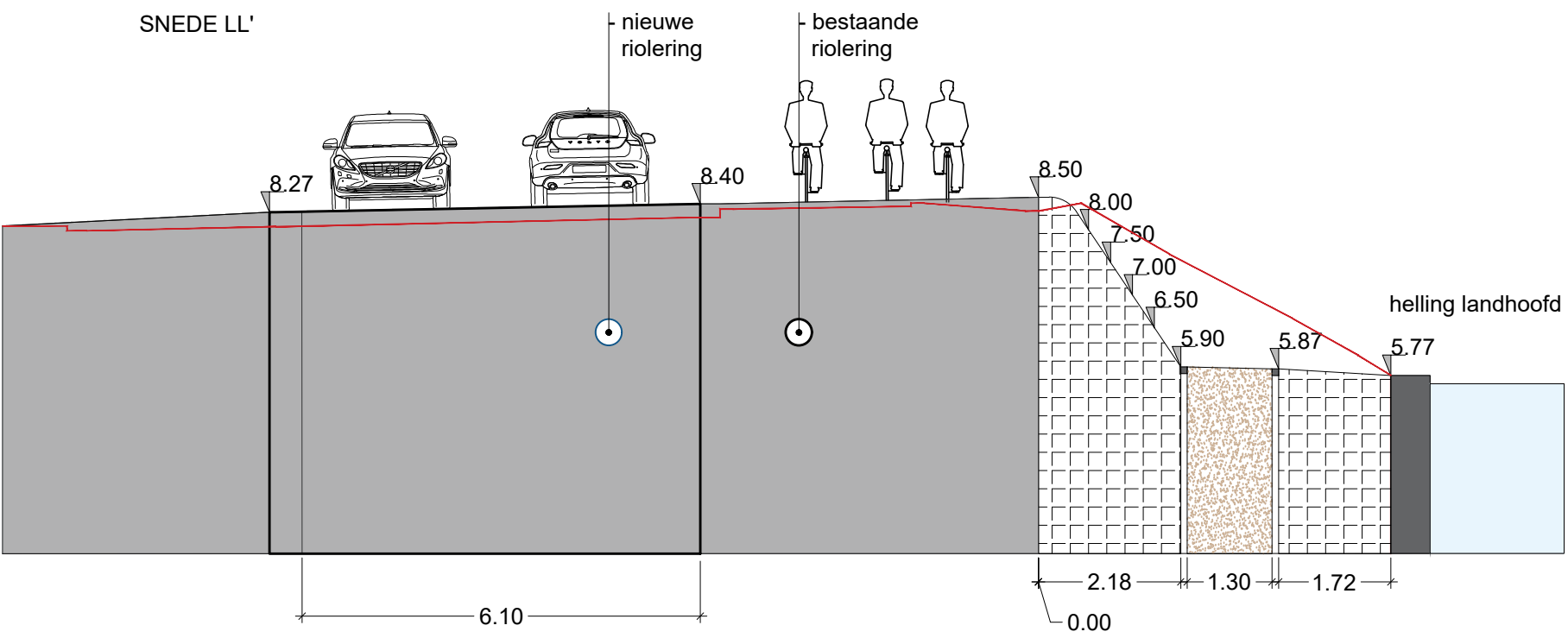
SNEDE KK'

SNEDE PP'

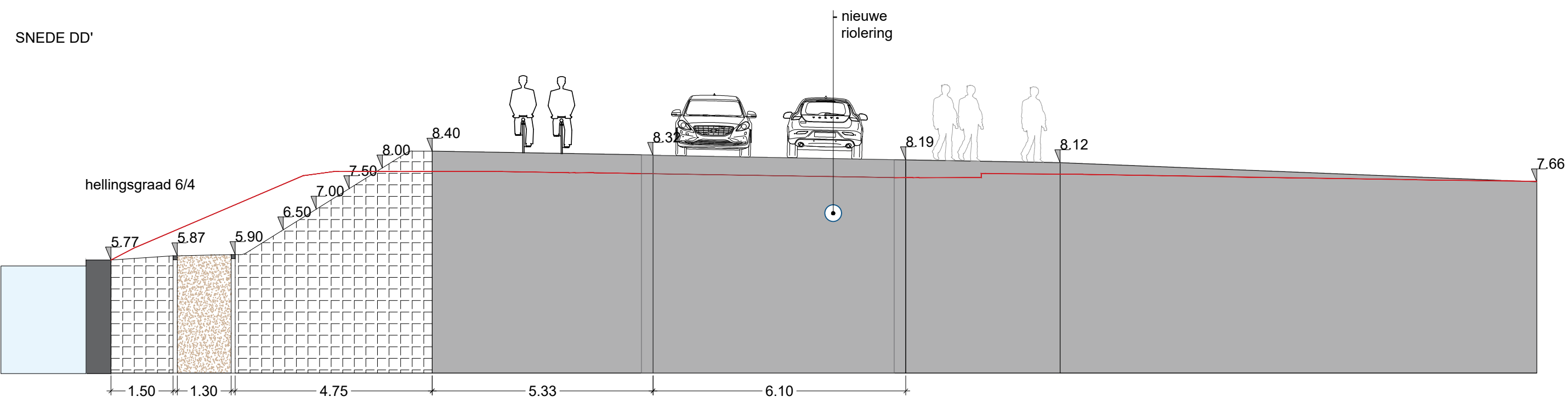
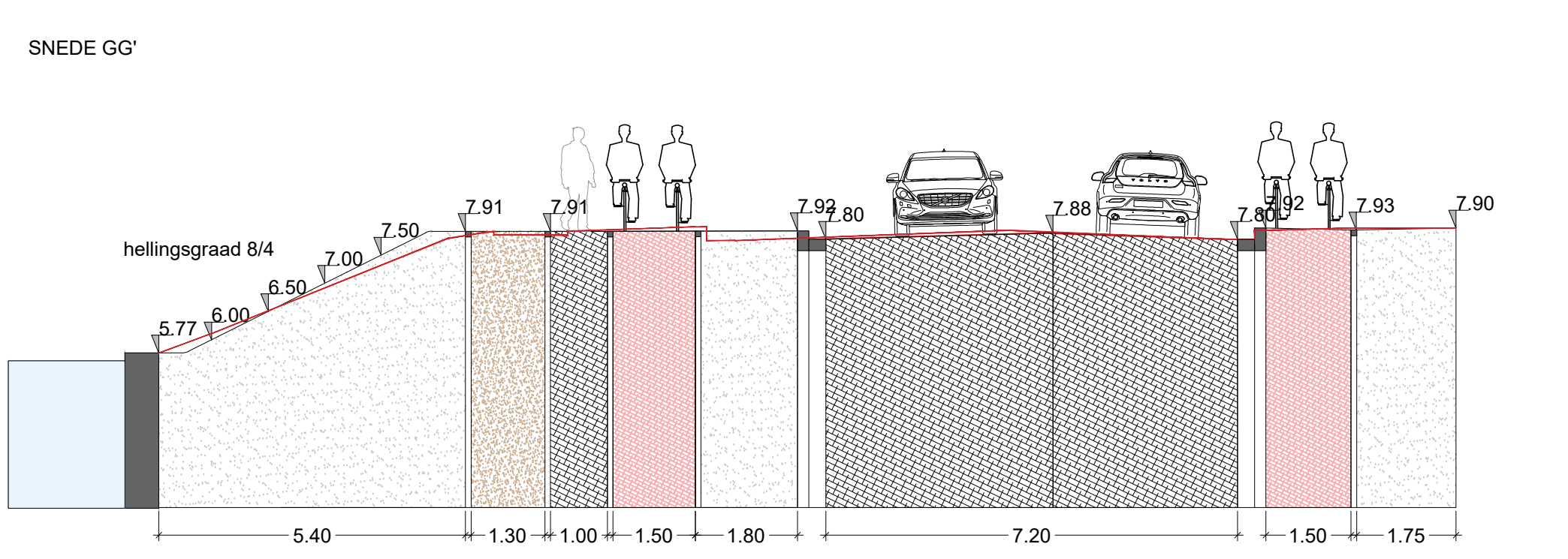
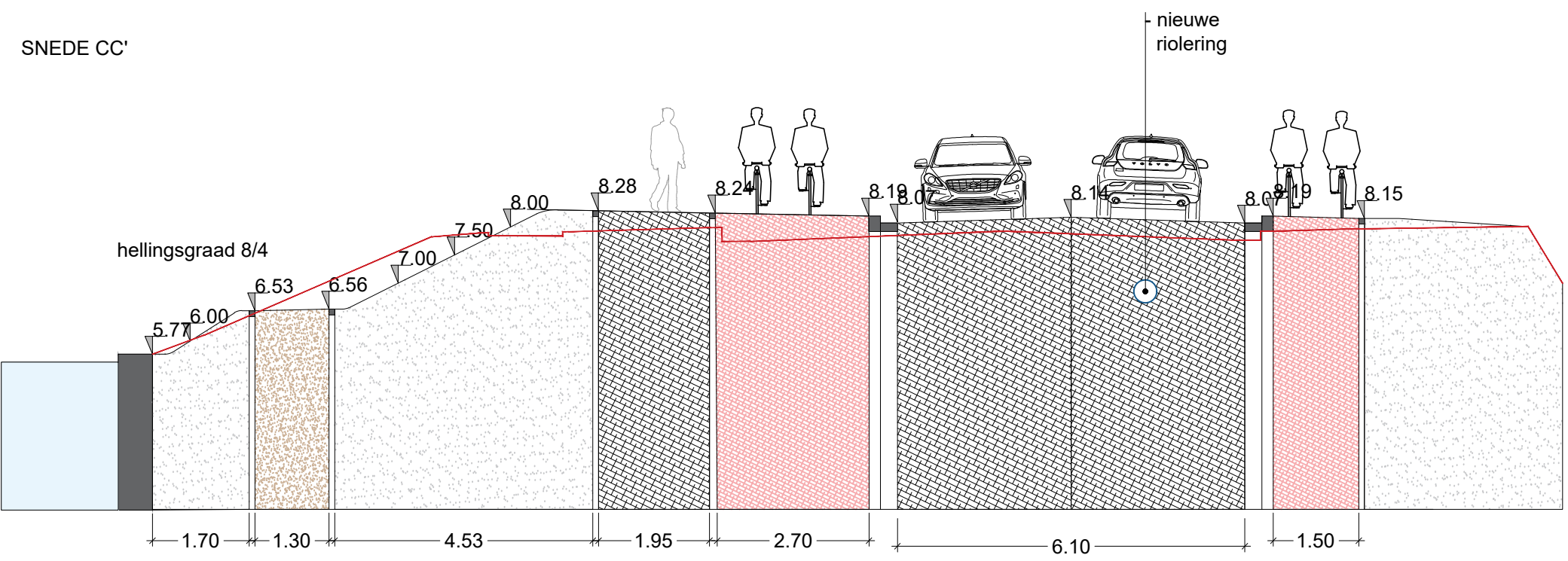
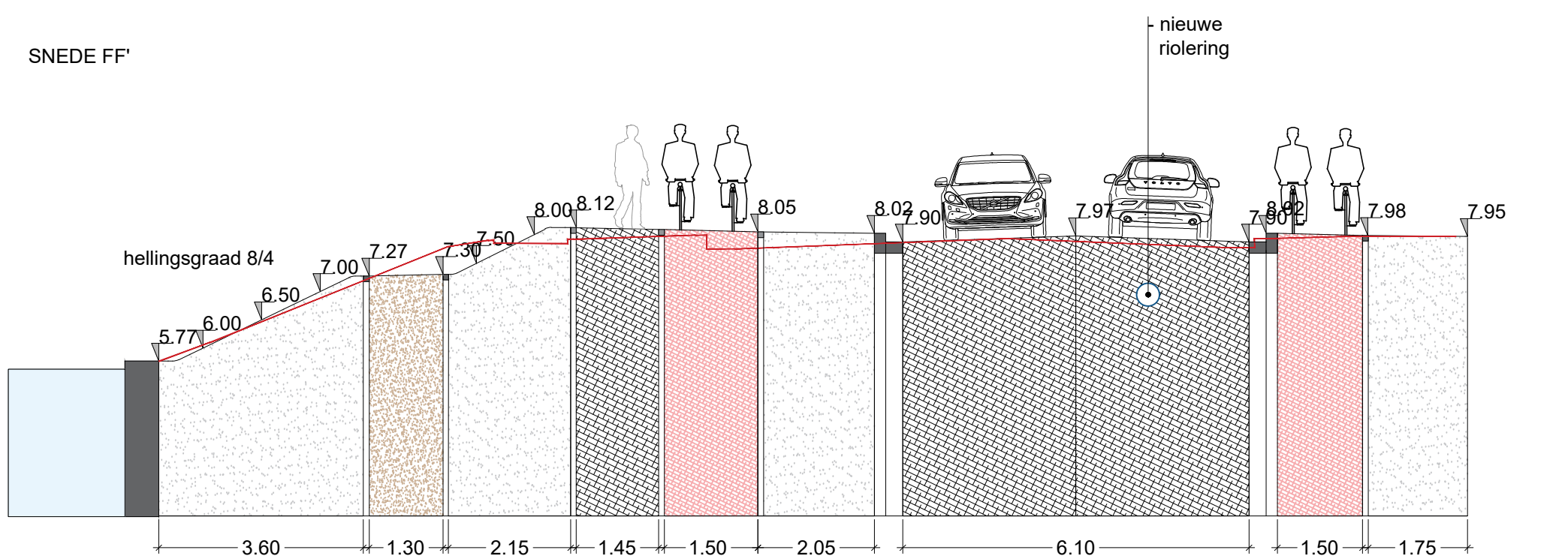
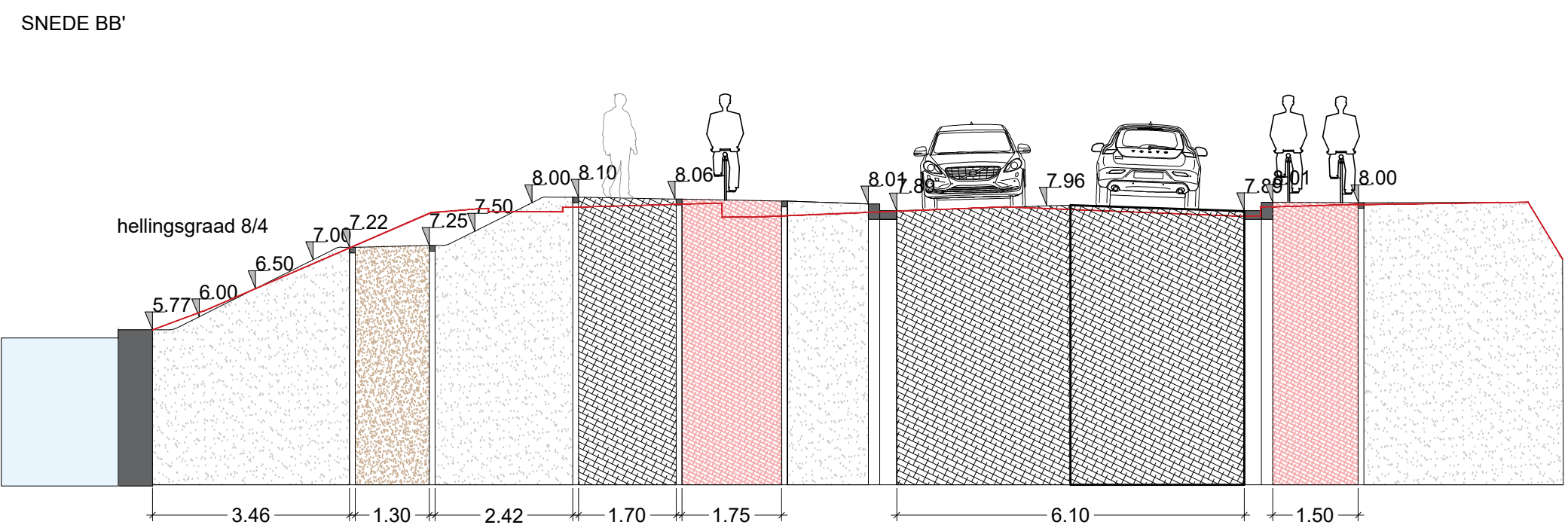
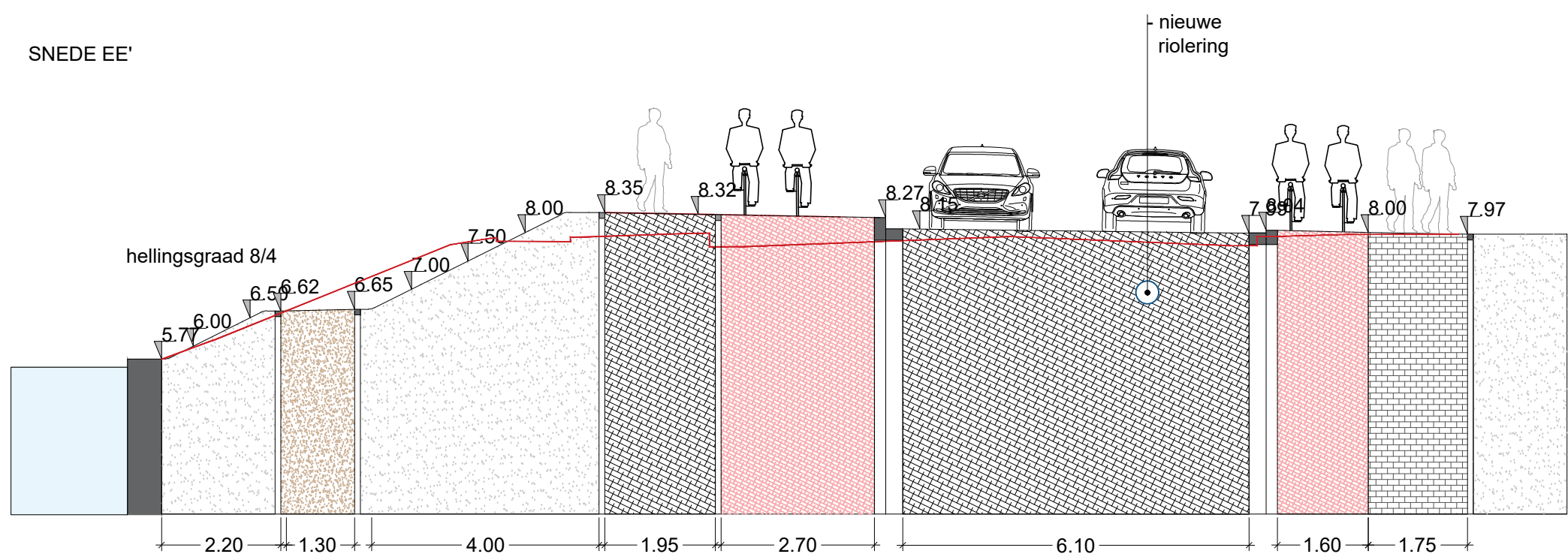
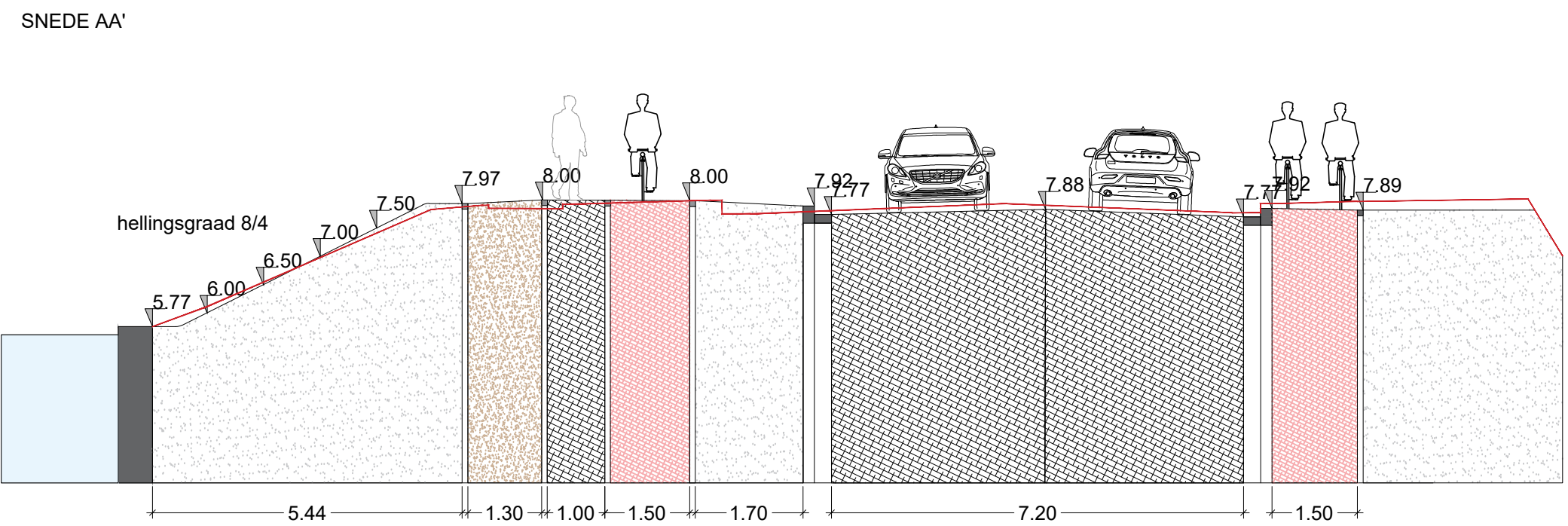
SNEDE LL'

SCHAAL 1:100

PROVINCIE	Provincie	
GEMEENTE	Gemeente	
BRUG WATERSPORTBAAN		
OMGEVINGSAAANLEG		
LIGGING	Zuiderlaan / Noorderlaan 9000 Gent	
OPDRACHTGEVER	Stad Gent	
ONTWERPER	OMGEVING cvba www.omgeving.be Uitbreidingsstraat 390 2600 Antwerpen-Berchem tel +32 3 448 22 72	NEY + Partners BXL www.ney.be Terhulpssteenweg 181 1170 Brussel tel +32 2 643 21 80
PROJECTLEIDER	Steven Petit Projectleider omgevingsaanleg	
TECHNIEKEN		
VARIABEL 1		
VARIABEL 2		
VARIABEL 3		

VOORONTWERP			
SNEDES ZUIDERLAAN			
18158_PL_008_vergunningaanvraag.dwg			
datum	tekenaar	aard	
GETEKEND	21/01/2020	KEFA	Voorontwerp
GEWILJZIGD	30/01/2020	KEFA	Update voorontwerp na feedback Stad Gent 23/01/2020
	22/04/2020	KEFA	voorontwerp.revisie a
	28/10/2020	KEFA	aanpassing na stuurgroep

SCHAAL 1:100

0 1 2 5m

PROVINCIE

GEMEENTE

LIGGING

OPDRACHTGEVER

ONTWERPER

PROJECTLEIDER

TECHNIKEN

VARIABEL 1

VARIABEL 2

VARIABEL 3

Provincie

Gemeente

BRUG WATERSPORTBAAN

OMGEVINGSAAANLEG

Zuidelaan / Noorderlaan

9000 Gent

Stad Gent

OMGEVING cvba www.omgeving.be

Uitbreidingsstraat 390

2600 Antwerpen-Berchem

tel +32 3 448 22 72

NEY + Partners BXL www.ney.be

Terhulpssteenweg 181

1170 Brussel

tel +32 2 643 21 80

Steven Petit

Projectleider omgevingsaanleg

VOORONTWERP

SNEDES

NOORDERLAAN

18158_PL_008_vergunningsaanvraag.dwg

8

1/100

	datum	tekenaar	aard
GETEKEND	21/01/2020	KEFA	Voorontwerp
GEWILZIGD	A 30/01/2020	KEFA	Update voorontwerp na feedback Stad Gent 23/01/2020
	B 22/04/2020	KEFA	voorontwerp.revisie a
	C 28/10/2020	KEFA	aanpassing na stuurgroep
	D		
	E		
	F		
	G		

3.6. Archeologisch potentieel

3.6.1. Methode en onderzoeksvragen

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- > Welke gebruiksevolutie kende het terrein en wat was de impact ervan op eventuele archeologische sites?
- > Wat is de impact van de geplande werken?
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

3.6.2. Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Het projectgebied fietsersbrug Watersportbaan wordt gekenmerkt door voormalig meersgebied van de Leie en haar armen, en de gegraven Watersportbaan. Hierdoor heeft het bureauonderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie.

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

3.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied zich situeert in een voormalig meersgebied van de Leie, werden bronnen nagekeken om aldus een inzicht te krijgen in de geschiedenis van het landgebruik van deze site. Daarbij werd er beperkt aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing of het landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619
- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- > Primitief kadaster, ca. 1830
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto, 2018

3.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten. Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > Topografische kaart (1981)
- > Orthogonale luchtfoto
- > Ontwerpplannen

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect

Voor het project fietsersbrug Watersportbaan werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

1. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
2. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
3. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

- > Geen archeologisch erfgoed aanwezig:

Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal, de gekende sites via inventarissen en de huidige verstoringsgraad, kan geconcludeerd worden dat er GEEN archeologisch potentieel aanwezig is. Niets van de gekende gegevens wijst op de aanwezigheid van een eventuele archeologische vindplaats. De zone was steeds meersgebied langsheen de Leie om vervolgens in de 20ste eeuw grondig verstoord te worden bij het graven van de Watersportbaan.

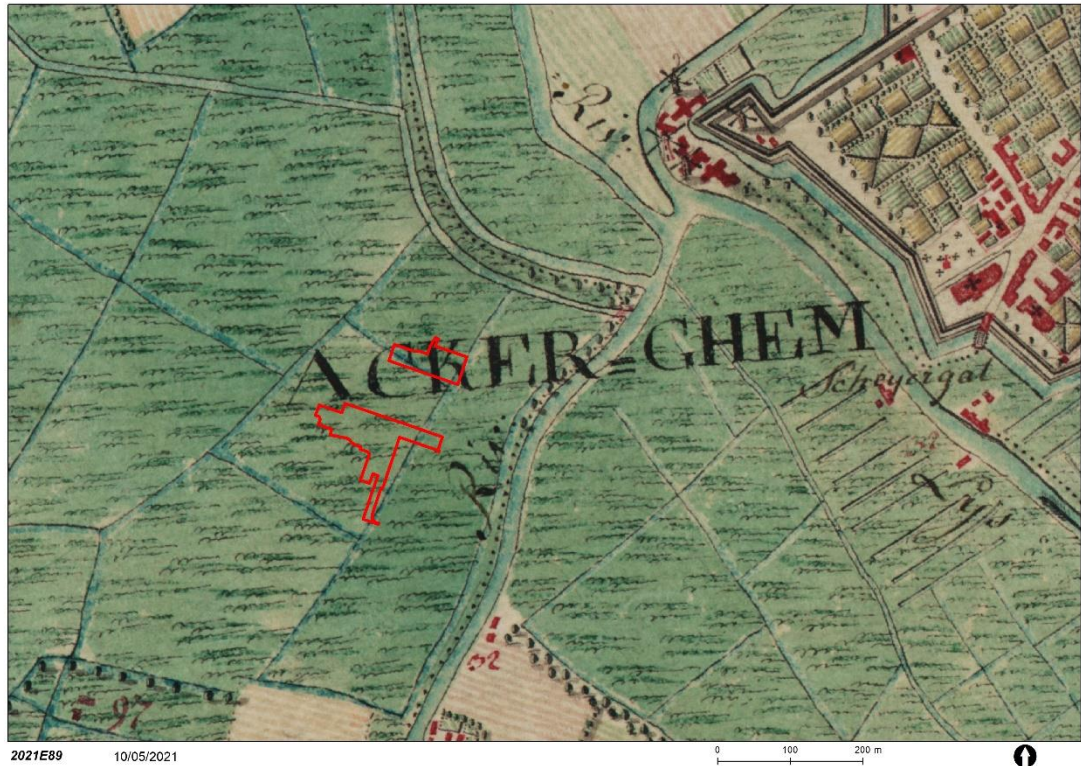
- > Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

3.8. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

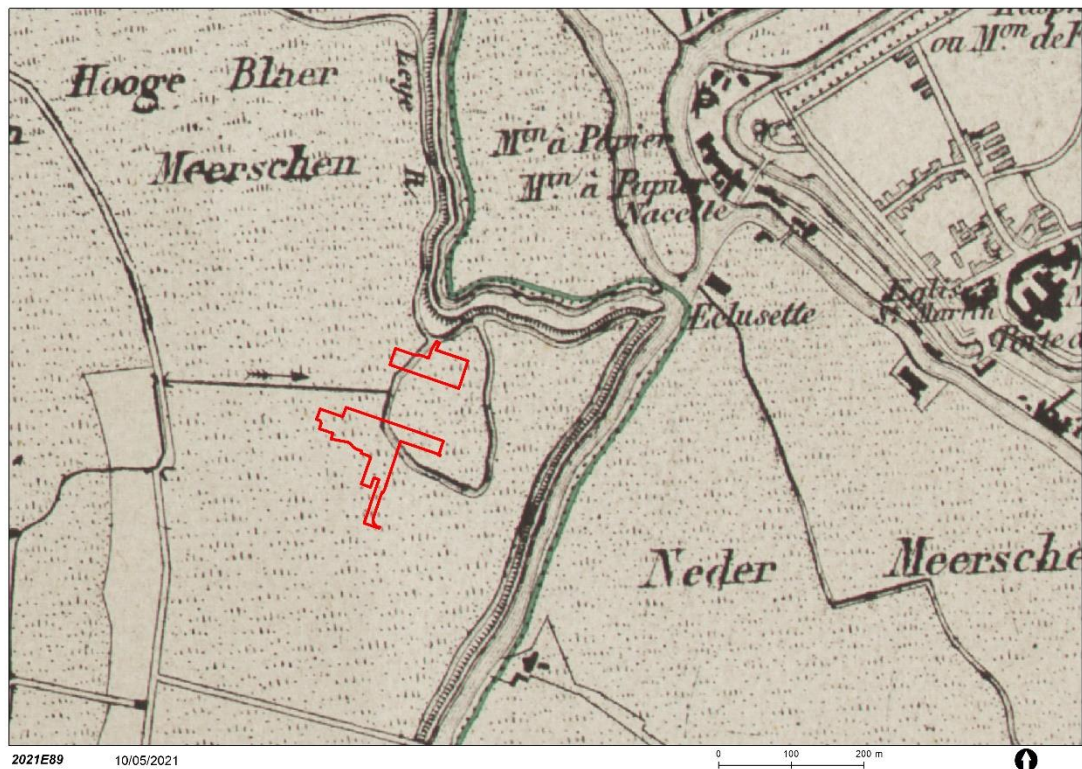
De zone van de Watersportbaan was steeds meersgebied langsheen een Leie-arm. Op historische kaarten wordt het projectgebied quasi omgeven door een natuurlijke arm van de Leie. Deze natte

gronden werden pas in het midden van de 20ste eeuw in gebruik genomen bij het graven van de Watersportbaan en de aanleg van de Blaarmeersen. De uitgegraven grond van de Watersportbaan werd gebruikt om de omliggende delen op te hogen en voornamelijk te voorzien van sociale hoogbouw¹.

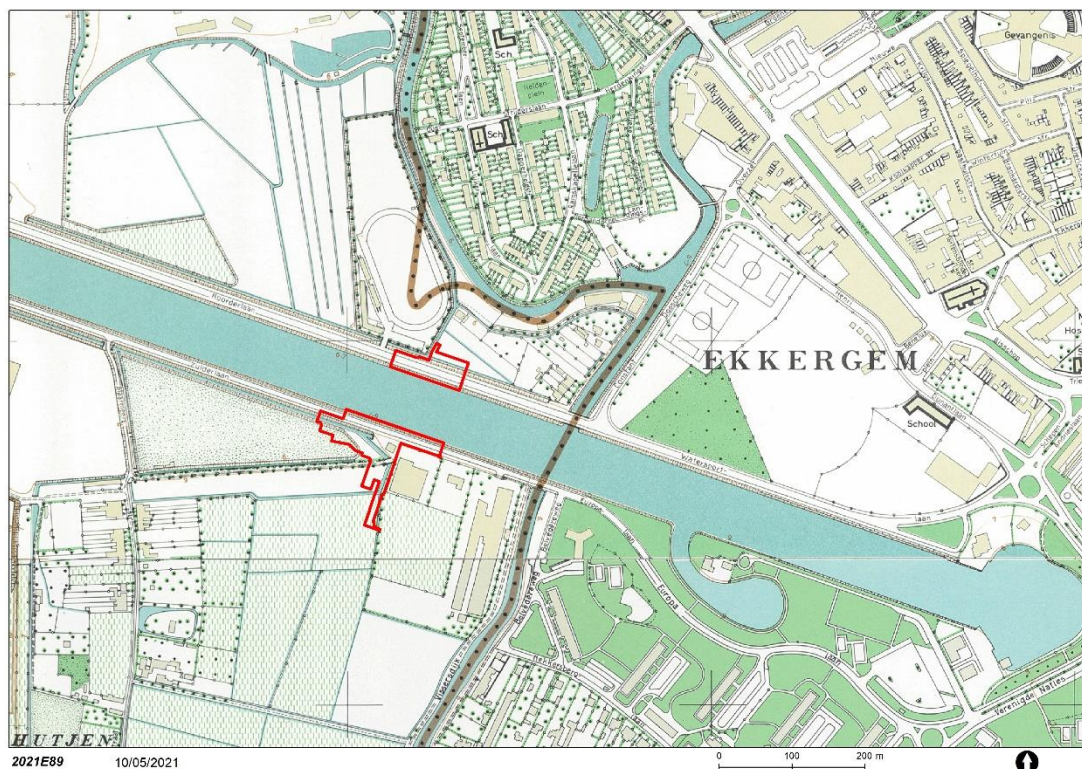

Figuur 5: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de projectzone (Koninklijke Bibliotheek van België)

¹ <https://stad.gent/watersportbaan-ekkerghem/over-de-wijk/geschiedenis-van-watersportbaan-ekkerghem>

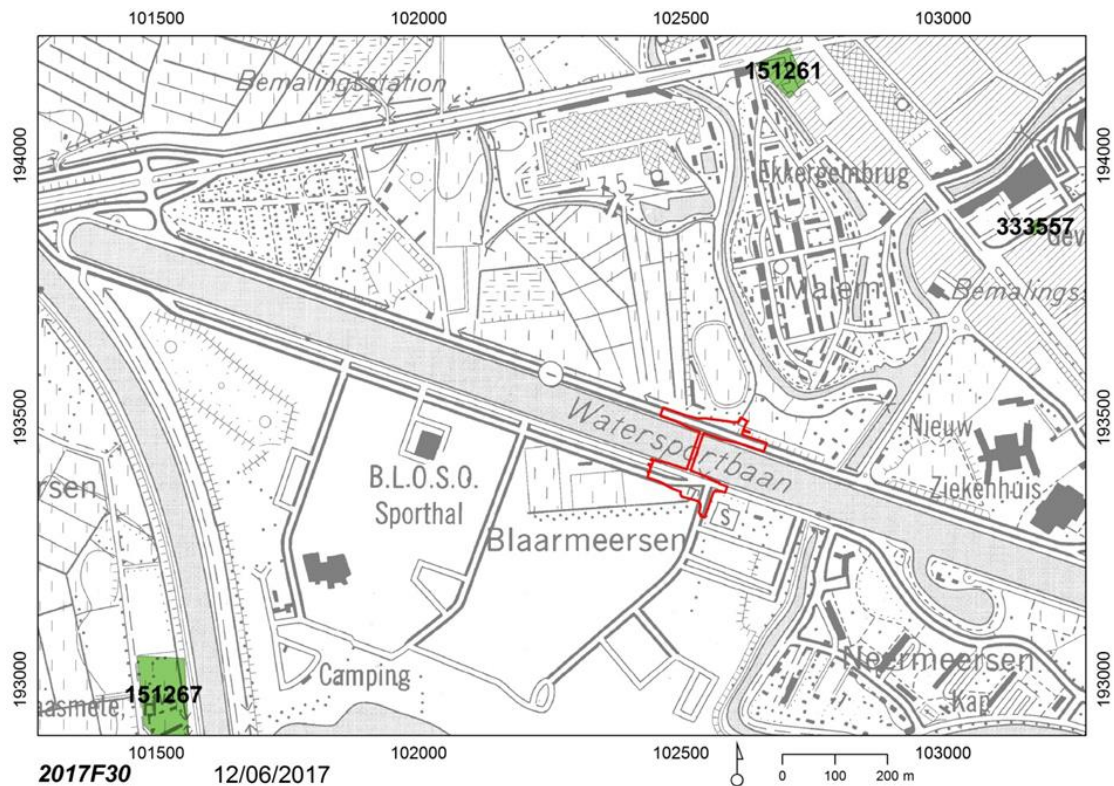
Figuur 6: Het projectgebied geprojecteerd op de Kaart Vandermaelen (1850), deels binnen een areaal afgebakend door een natuurlijk Leiearm (Privéverzameling André Coene en Martine De Raedt, Gent)

Figuur 7: Het projectgebied op een topografische kaart, 1960 (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

De CAI maakt in de nabije omgeving geen melding van locaties. De dichtstbijzijnde is Locatie 151267 in Drongen, namelijk *Goed der Kaeksmede*, in de inventaris van de walsites opgenomen als

WSH013². Locatie 151261 aan de Drongensesteenweg 199-227 is in de inventaris van de walsites opgenomen als WSH064³. Locatie 33557 verwijst naar de bij de uitvoering van werken aangesneden fundering van wat een toren van de laatmiddeleeuwse omwalling moet geweest zijn, ter hoogte van de Nieuwewandeling.

Figuur 8: De op de CAI aangeduide nabije archeologische relictten (herneming uit de archeologienota 2017F30) (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Zowel uit het gebruikte historisch kaartmateriaal (Kaart van Horenbault (1619), Kaart van Ferraris (1771-1775) en de Atlas der Buurtwegen (1841)), de CAI, evenals de tertiair geologische kaart en de bodemkaart kunnen we concluderen dat deze gronden enkel in gebruik geweest zijn als meersgronden.

Een groot deel van het projectgebied is ingekleurd als GGA.

3.9. Gemotiveerde verwachting

De projectzone is gelokaliseerd ten zuidwesten van de historische kernstad van Gent. De zone van de Watersportbaan was steeds meersgebied langsheen een Leie-arm. Deze natte gronden werden pas in het midden van de 20ste eeuw in gebruik genomen bij het graven van de Watersportbaan en de aanleg van de Blaarmeersen. De uitgegraven grond van de Watersportbaan werd gebruikt om de omliggende delen op te hogen en voornamelijk te voorzien van sociale hoogbouw.

² CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008, p. 116-119.

³ CHARLES, L., e.a., 2008, p. 215-216.

Een deel van het projectgebied is reeds ingekleurd als GGA op basis van hogerstaande conclusie.

De voorziene ingrepen omvatten de aanleg van een brug over de Watersportbaan die de verbinding maakt tussen het fietspad Halfweg aan de noordzijde en de Vissersdijk aan de zuidzijde. Hierbij worden naast de aanleg van de brug (bruggenhoofden aan weerszijden) aansluitende omgevingswerken (voetpaden; fietspaden; aansluitingen riolering; ...) voorzien. Hoewel er bodemingrepen voorzien worden, hoofdzakelijk als gevolg van het aansluiten en herleggen van afwatering en riolering, wordt verwacht dat er geen archeologisch erfgoed wordt verstoord en dat de kenniswinst zeer gering tot onbestaande zou zijn indien de werken voorafgegaan of begeleid worden door archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem.

3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen

Het projectgebied bestaat in hoofdzaak uit de aanleg van een voetgangers- en fietsersbrug over de Watersportbaan en de heraanleg van de directe omgeving van beide bruggenhoofden. De totaliteit van het projectgebied beslaat 11.262 m² die integraal zal aangepakt worden.

De geplande verstoringen in de ondergrond bestaan uit de aanleg van de bruggenhoofden aan weerszijden van de Watersportbaan; de heraanleg en inrichting van het openbaar domein om aansluiting te maken met bestaande fietsassen; en nieuw te plaatsen afwatering die aansluiting maakt met bestaande rioleringen.

Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen kan geconcludeerd worden dat de kans tot het aansnijden van archeologisch potentieel zeer klein is en dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Hierdoor is voldaan aan meerdere van de doorslaggevende aspecten die het mogelijk maken om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen waarbij geen verdere maatregelen nodig zijn.

4. Relevante bibliografie

CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008.

www.onroerenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

<https://stad.gent/watersportbaan-ekkerghem/over-de-wijk/geschiedenis-van-watersportbaan-ekkerghem>

5. Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bodemstructuur: aggregatietoestand van organische en minerale deeltjes in een sediment tot grotere aggregaten, bepaald door de soort en intensiteit van de onderlinge verbindingen.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Sites met walgracht: Een site met walgracht - moated site, omwalde of omgrachte hoeve - is een door een brede gracht omgeven wooncomplex, waarbij het voornaamste gebouw opgetrokken is uit (bak)steen. De rest bestaat uit steen- of meestal houtbouw. De gebouwen kunnen defensieve elementen, zoals torens en een poortgebouw, bezitten, maar zijn niet reëel verdedigbaar. Deze elementen vervullen voornamelijk een statusfunctie. De vorm van de woonzone kan vierkant, rechthoekig, cirkelvormig of onregelmatig zijn. In enkele gevallen werd de woonzone opgehoogd. Ze kunnen gedateerd worden tussen de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. De sites zijn vaak nog te herkennen in het landschap door de aanwezigheid van een gracht rondom een hoevecomplex. Vaak is ook het wooneiland nog als ophoging herkenbaar. In de 18de eeuw werden ook pastorieën in landelijk gebied vaak als site met walgracht geconcipeerd.